

Innføring av MST fra USA til Norge

En genredialogisk analyse av noen sentrale tekster

Jan Krogh

**Masteroppgave i sosialt arbeid
Høgskolen i Oslo, avdeling for samfunnsfag**

Innføring av MST fra USA til Norge

En genredialogisk analyse av noen sentrale tekster

Jan Krogh

**Masteroppgave i sosialt arbeid 2008
Høgskolen i Oslo, avdeling for samfunnsfag**

”There’s more to the picture than meets the eye.”

Neil Young (1979)

Innhold

Sammendrag	5
Summary	7
1. Begivenheten	9
1.1. Bakgrunn	9
1.2. Problemstilling	10
1.3. Tekstene	11
2. Tilnæringsmåte - teori og metode	12
2.1. Vitenskapelig genre	12
2.1.1. Hans Skjervheim	12
2.1.2. Hans-Georg Gadamer	13
2.1.3. Paul Ricoeur	13
2.1.4. Jürgen Habermas	14
2.1.5. Hannah Arendt	15
2.1.6. Mikhail Bakhtin	15
2.1.7. Pierre Bourdieu	16
2.1.8. Karl Popper	16
2.2. Richard Bauman	17
2.3. Reklame- og PR-genrene	18
2.4. Tekst og leser	22
3. MST-tekstene	23
3.1. Multisystemic Therapy Using Home-Based Services	23
3.1.1. Forsiden	24
3.1.1.1. Logoen	25
3.1.2. MSTs effektivitet	26
3.1.3. Første avsnitt	26
3.1.4. Søylediagram og statistikk	27
3.1.4.1. Genre-tradisjon	29
3.1.5. Det kontrollerte forsøk	30
3.1.6. Ett bilde – mer enn tusen ord	30
3.1.7. Lave tall, prosentuering og vidtrekkende konklusjoner	35
3.1.8. Betydningen av føderale forskningsmidler	36
3.1.9. MST - en invitasjon til dialog eller monolog?	39
3.1.10. Tekst og kontekst	41
3.1.10.1. Reklamen – litt historie	41
3.1.10.2. Public Relations – et nord-amerikansk påfunn som satte spor	42
3.1.10.3. Samfunnssystem	45
3.2. Multisystemisk terapi	48
3.2.1. Innledning til Ogdens artikkel	48
3.2.2. Språklig forståelse, mer enn oversettelse av ord	48
3.2.3. Genredialog og intertekstualitet	50
3.2.4. Hvem sier hva?	52
3.2.5. Tabellen	56
3.2.6. Kort oppsummering av Ogden-teksten	58
3.3. Møte med MST: Stort og helhetlig ansvar	59
3.3.1. Kort beskrivelse	59
3.3.2. Angående språk og bilselger som metafor	60
4. Avslutning	61
4.1. En unorsk introduksjon av en modell	62
4.2. Hvor ble samfunnet av eller faren for nivåfeilslutninger	63

4.3. Hva slags vitenskapelighet?	65
Kilder.....	70
Litteratur.....	70

Innføring av MST fra USA til Norge

En genredialogisk analyse av noen sentrale tekster

Sammendrag

Tema for denne studien er etableringen av Multisystemic Therapy, forkortet til MST. Jeg har nærlest noen sentrale tekster.

Problemstillingen er:

- Hva preger MST-modellens retorikk slik den først ble presentert for et amerikansk publikum og seinere på ekspertkonferansen i Norge?
- Hva preger oversettelsen eller overføringen av modellen til en norsk kontekst?

Sentrale spørsmål i analysen er: Hva slags mottakerrolle inviterer den amerikanske og de norske tekstene leseren til å innta? Hvilke virkemidler brukes for å overbevise mottakeren? Hvilke elementer vektlegges? Hvilke marginaliseres? Hvilke forutsetninger tas?

Tekstene er blitt analysert med tanke på hva slags genre de skriver seg inn i. I utgangspunktet var det to; vitenskapelig og reklamegenre. Analysen har vært inspirert av folkloristen Richard Bauman og da spesielt ved hans begreper: *genre*, *genre-dialog* og *intertekstualitet*.

Ved hjelp av noen sentrale vitenskapsfilosofier er tekstene lest opp mot sentrale krav til vitenskapelig genre blant annet om åpenhet, om vitenskapens begrensninger og sentrale krav til en teoris holdbarhet. Reklamegenren representerer noe annet. Salg av en vare, ide eller tjeneste er det mest framtrede.

Utfordringen med å ta en modell fra et land til et annet blir også drøftet og igjen i forhold til de samme genrene, - vitenskap og reklame. Det blir argumentert for at det er sentrale forskjeller mellom Norge og USA, innen begge disse områdene.

Norge har hatt en kunnskapsvitenskapelig grunnlagsdebatt der skillet mellom vitenskapene blir bestemt ut i fra *hva* som studeres.

USA har på sin side vært foregangsland med hensyn til både utvikling av reklame og Public Relations. Begge disse forskjellene er det mulig å spore i dette materialet og *kombinasjonen* av dem kan bidra til *en* forklaring på den raske spredningen av denne modellen i Norge.

I den amerikanske teksten er det tydelig at det taes for gitt at det finnes *én* standard på hva som er sikker og holdbar kunnskap. Det er ”det kontrollerte forsøket” også kalt

”gullstandarden”. Dette er et design som er utviklet innen naturvitenskapen og ved at den blir gjort til enerådende standard, fører det til at det meste av kvalitativ evalueringsforskning, faller utenfor.

Ved å ta vekk det vitenskapelige fenniss i den amerikanske teksten, framstår den som overbevisende reklame. Hovedbudskapet er at denne innsatsen er effektiv - både økonomisk og faglig. Dette har et lett selgende budskap. Teksten er skrevet i USA og til amerikanske mottakere. Den holder seg med andre ord innenfor samme kultur, en kultur som er vant med denne måten å presentere budskap på. Det er denne teksten som blir spredt til et norsk publikum.

De norske tekstene formidler disse hovedbudskapene videre og uten store forsøk på kulturelle oversettelser. De tre tekstene har ulik form, men er tydelige i reklamebudskapet.

Implementing MST, from USA to Norway

An analysis of the dialog of genres in some essential texts

Summary

The topic of this study is the establishment of Multisystemic Therapy, MST.

I have closely scrutinized some essential texts.

My approach to the problem is:

- What kind of rhetoric is to be found in the MST brochure from 1996, written for an American public and later distributed at the expert-conference in Norway?
- How is the translation and the transference of the MST model into a Norwegian context characterized?

Salient questions in this analysis are: What modelreader do the American and the Norwegian texts invite to? What means are used to convince the reader? What are highlighted? What are marginalized? What prerequisites are taken?

It is crucial for this analysis to find out what types of *genre* these texts are. The start was two genres; the scientific and the advertisement genres. Inspired by the folklorist Richard Bauman, especially his concepts of *genre*, *genre-dialog* and *intertextuality*, has been a guide in this study.

Based on some philosophers of science, a list of what constitutes a scientific genre is established; openness, limitations to a scientific endeavor, and what constitutes a scientific theory. The texts are being compared to this standard.

The genre of advertisement represents something very different. The sale of goods, ideas and services is in the forefront.

The challenge to export or rather *to import* a modell, from one country to another is also adressed, also inspired by Baumans concepts.

It will be argued that some salient and important differences between USA and Norway in both these areas.

Norway had a thorough debate on the knowledge of science, and how the different sciences are being guided by *what* is studied.

USA has been the developer of both advertisement and Public Relations.

Both these differences are possible to trace in the material of this study. The genre-dialog might supply us with some explanations for the rapid spread of this model in Norway.

In the American text it is *crystal clear* that the one and only standard of what constitutes scientific knowledge, is randomized control trials, RTC. This is a design derived from the domain of natural science. Treating this as the *only* standard leads to abandon qualitative research and evaluation all together.

Looking behind the scientific cover in the American text, it comes across as convincing advertisement. The main message is: This is clinically and cost effective - and makes it an easy sell. The text is written in the US, for an American public. It is contained within a culture that is used to this kind of wrapping of a message.

This text is the one that is spread to a Norwegian public. The Norwegian texts relay these main messages with little attempts to do a cultural translation or presenting some obstacles a transference could entail. The three texts appear different, but the advertisement message is the same.

1. Begivenheten

I 1997 fant det sted en viktig begivenhet fant sted i Norge. Med regjeringsmandat, og i regi av Sosial- og helsedepartementet og Barne- og familiedepartementet ble det invitert til ekspertkonferanse i Asker, 18. –19. september dette året. Norsk forskningsråd, program for forskning om mental helse, sto som arrangør. Hensikten var å introdusere og presentere for et bredt fagfelt nye og beviselig virksomme terapeutiske behandlingsopplegg i arbeid ”med barn og unge som er spesielt vanskelige og utagerende”. Her ble det presentert modeller i hovedsak fra USA. I løpet av kort tid ble noen av dem prøvd ut i Norge. Etter få år ble de innlemmet i barnevernets faste repertoar overfor barn og ungdom med store atferdsproblemer. Ett av disse programmene var ”Multisystemic Therapy” (MST). Tema for denne masteroppgaven er dette ”programmets retorikk” og ”oversettelsen av programmet” til en norsk kontekst.

1.1. Bakgrunn

Jeg har jobbet med ungdom med rus- og atferdsproblemer i 30 år, dels ved Statens Senter for Barne- og Ungdomspsykiatri (SSBU) fra 1976 og i stiftelsen LEON fra 1989.

I løpet av disse årene har det skjedd store forandringer også i det norske samfunnet. En del av disse forandringene har kommet som resultat av åpne politiske prosesser. Som ett eksempel kan nevnes forandringene innen den sosiale lovgivingen i samme tidsrom.

Den 26. september 1980 ble det oppnevnt et utvalg som skulle utarbeide forslag til en samlet ny sosiallov. Utvalget presenterte et forslag til denne loven i mai 1985, NOU 1985:18, ”Lov om sosiale tjenester m.v.” Lovforslaget ble sendt ut på høring, og selv om målsettingen var å få vedtatt en ny lov i løpet av noen år, ble det ikke utfallet. Intensjonen om *en* lov ble også forlatt, resultatet ble én lov om barneverntjenester og én sosiallov. Barnevernloven ble vedtatt 17. juli, 1992, med virkning fra 1. januar 1993. Med andre ord en del år etter opprinnelig tidsplan. Poenget her er at omfattende forandringer tar tid og fordi prosessen også skal gi rom for påvirkning av utfallet, blant annet i form av høringsuttalelser og debatter innenfor ulike fagmiljøer. Alle tilbakemeldinger og innspill skal deretter innarbeides før Stortinget får saken til politisk behandling. For utålmodige fagmiljøer kan denne tiden virke altfor lang, men grundigheten og den åpne prosessen er samtidig en sentral rettssikkerhetsgaranti og et signal om at lovendringer ikke er gjort i en håndvending.

I arbeidet med denne oppgaven ble det tydelig for meg at egne opplevelser og eget liv har betydning (jeg er situert). Det er et poeng å gjøre dette åpent og eksplisitt. Noe mer om egen bakgrunn.

Jeg har bodd i USA en del år, første gang skoleåret 1970-71, deretter var jeg på flere besøk i perioden 1983 – 1998: Høsten 1983 hadde jeg et opphold etter invitasjon fra dr. Robert DuPont, NIDAs (National Institute on Drug Abuse's) første direktør. Han var også rådgiver på rusfeltet for presidentene Nixon, Ford og Carter. De nærmeste årene deltok jeg som representant fra Norge på ulike ruskonferanser i Europa og USA. I 1986-87 hadde jeg et års Fulbright-stipend og permisjon fra SSBU, innvilget av Sosialdepartementet, for å hospitere og tilegne meg arbeidsmetoder ved et behandlingssted for ungdom med omfattende atferdsproblemer. Våren 1987 tok jeg et kurs om alkoholisme ved Columbia University, School of Social Work. Etter dette opprettholdt jeg omfattende kontakt med behandlingsstedet 2-4 ganger årlig. Jeg har på denne måten skaffet meg erfaring fra praktisk sosialt arbeid i både Norge og USA.

Denne kontakten over såpass lang tid, har gitt meg mulighet for et verdifullt vekselbruk: ”Jeg måtte reise langt bort for å se hverdagslige, nære ting på en ny måte”, sa Kjartan Fløgstad i et intervju i Aftenposten 5. april 2008. Opplevelsen av det kjente og det som blir tatt for gitt forandrer seg ved å få en avstand til det og det nye, det foreløpig fremmede. Det som er annerledes vil etter en stund, og over tid også bli oppfattet på nye måter. Men det er mer enn det; det er spennende å oppleve nye trender som utvikles, for eksempel i USA, og se hvor lang tid og på hvilke måter, hvis i det hele tatt, disse kommer til Norge. Denne vekselvirkningen gir unike muligheter for å spore gradvise eller omfattende forandringer som ellers ville ha vært vanskeligere å registrere uten de privilegiene skiftningene eller denne runddans mellom utenfra- og innenfra-perspektivene gir (Toffler 1971).

1.2. Problemstilling

Jeg har valgt følgende problemstilling:

- Hva preger MST-modellens retorikk slik den først ble presentert for et amerikansk publikum og seinere på ekspertkonferansen i Norge?
- Hva preger oversettelsen eller overføringen av modellen til en norsk kontekst?

Det er mange måter å finne ut av dette på. Jeg har valgt å nærlese tre sentrale MST-tekster. Tekstenes retorikk og språkbruk lærer oss noe om metodens overbevisningskraft og dens

overføringsverdi innenfor en norsk kontekst. Jeg vil først ta for meg en amerikansk tekst som presenterer modellen og dernest to norske tekster som presenterer og diskuterer metoden for et norsk publikum.

Sentrale spørsmål i analysen vil være:

- Hva slags mottakerrolle inviterer den amerikanske og de norske tekstene leseren til å innta?
- Hvilke virkemidler brukes for å overbevise mottakeren?
- Hvilke elementer vektlegges?
- Hvilke marginaliseres?
- Hvilke forutsetninger tas?

Et sentralt fokus i analysene vil være hvordan tekstene kombinerer elementer fra vitenskap- og reklamegenre. Genredialogen mellom reklame og vitenskap kan etter min mening forklare noen av tekstenes retoriske gjennomslagskraft. PR-ens og reklamens historie i USA vil bli trukket inn som en kontekst for lettere å få tak i denne genredialogen. Dette er nødvendig for bedre å kunne forstå utformingen av den amerikanske teksten, genredialogen og intertekstualiteten i forhold til de norske.

1.3. Tekstene

Den første:

Multisystemic Therapy Using Home-Based Services: A Clinically Effective and Cost Effective Strategy for Treating Serious Clinical Problems in Youth

Utgiver: Family Services Research Center, October 1996, ca 13 sider. (vedlegg 1)

Denne teksten var det første skriftlige materialet som ble presentert og delt ut for et stort antall norske fagfolk i forbindelse med at Scott Henggeler holdt et av hovedforedragene på Atferdskonferansens første dag, den 18. september 1997.

Den andre:

Multisystemisk terapi

Av Terje Ogden, fra SPESIALPEDAGOGIKK, nr 5/1998, ca 8 sider. (vedlegg 2)

Et nettsøk på Nasjonalbiblioteket viser at denne artikkelen er første forholdsvis grundige presentasjon av MST i norsk språkdrakt.

Den tredje:

Møte med MST: STORT OG HELHETLIG ANSVAR

Av Mia Paulsen, fra Embla nr. 8/2000, ca 4 sider. (vedlegg 3)

I dette nummeret av Embla blir MST presentert i flere artikler. Denne artikkelen er en beskrivelse av første undervisningsdag for de første norske MST-terapeutene ved MSTs opplæringscenter i South Carolina.

Én begrunnelse for valg av disse tre tekstene er at de på hver sin måte var de første.

Den amerikanske er kjerneteksten og som nevnt, levert til deltakerne på ekspertkonferansen.

Det er den teksten som vil få mest oppmerksomhet i denne studien.

Den andre teksten er også sentral siden den, som sagt, er den første norske presentasjonen og ført i pennen av en norsk forsker som oversetter og overfører av denne modellen til Norge.

Den siste teksten er en annerledes tekst og er tatt med fordi den kan gi et inntak i forhold til hvordan MST "presenterer seg selv" muntlig overfor fremtidige MST terapeuter på deres første opplæringsdag. Denne teksten får en begrenset plass her.

2. Tilnæringsmåte - teori og metode

Disse tekstene skal jeg undersøke ved hjelp av moderne tekstanalyse. Ulike teoretikere har bidratt med ulike begreper for å komme nærmere tekstens mening. Jeg skal kort ta for meg noen sentrale begreper og bidragsyttere: den vitenskapelige genre (2.1.), Baumanns diskusjon om genre, genreblanding og intertekstualitet (2.2.), og reklame og PR-genren (2.3.).

2.1. Vitenskapelig genre

I det følgende skal jeg kort nevne noen sentrale personer og banebrytende innspill i måter å tenke og forstå hva vitenskapelig genre kan være. Dette får fram bredden og mangfoldet innen denne genren. . Dette får fram bredden og mangfoldet innen denne genren og gir et grunnlag for den videre analysen av forholdet *mellom* vitenskapelig genre og reklame genre i MST tekstene.

2.1.1. Hans Skjervheim

Sosialfilosofen Hans Skjervheim (1957, 1974, 1968, 1989) mener at studiet av mennesket forutsetter en bred tilnærming – utover naturvitenskapens "objektive krav til fakta".

Mennesket er ikke bare et objekt, men også et subjekt og en aktør i sosiale relasjoner. Vi kan som mottakere av en tekst ikke behandles som "endimensjonale mottakere". Mennesket er

både ”deltakar” og ”tilskodar” (Skjervheim 1957). Vi deltar med vår forut-forståelse når vi mottar en tekst. Det betyr at det er uholdbart å behandle mennesker ut fra en instrumentell fornuft – når tekster formidles. Man kan ikke behandle en leser som en brikke i et monologisk spill, som et middel eller en mottaker for et budskap – hvor selve budskapetets mål forblir ikke-tematisert og utenforliggende. Skjervheim har lært oss at det er ideologiproduksjon når mennesker behandles som ting. Et viktig formål med dette prosjektet er å avmaskere ulike former for språklig tingliggjøring av mennesker (Sørbo 2002; Sundbø 2002).

2.1.2. Hans-Georg Gadamer

Filosofen Hans-Georg Gadamer (1960) legger vekt på forskjellen mellom natur- og åndsvitenskap, mellom å kunne forklare og dermed angi lovmessigheter og på den annen side å kunne forstå det uferdige ved uforutsigbare og foranderlige kulturelle fenomener. Det er mulig å skaffe seg kunnskap også om omskiftelige kulturer. Vi skal kunne skaffe oss kunnskap om kulturlivet. Innen åndsvitenskapen betraktes meningsforståelse som en større utfordring – utover det faktiske. Gadamers begrep for å oppnå og øke innsikt er ”den hermeneutiske sirkel”. Dette grepet forutsetter at vi som tekstlesere tar hensyn til våre egne fordommer og utvikler kunnskap i forhold til disse – for å øke forståelsen. Såkalt ”horisontsammensmeltning” er et annet sentralt begrep hos Gadamer - der man tar andres oppfatninger mer på alvor. Man tar andres oppfatninger mer på alvor. Gadamers ambisjon: ”å forstå mennesket som ”historisk forstående”. Han er ute etter å avklare de betingelsene som gjør menneskelig forståelse mulig. (...)Og han tar utgangspunkt i *språket* som meningshorisont og ved å forstå tolkning som en dannelsesprosess som søker horisontsammensmelting” (Skirbekk og Gilje, 2000:609). Et slikt skille mellom natur- og åndsvitenskap er et fruktbart utgangspunkt for dette prosjektet.

2.1.3. Paul Ricoeur

Språkfilosofen Paul Ricoeur (1965) har latt seg inspirere av Gadamer, men har reagert på at han er for ”harmonisk”. For Ricoeur blir begrepet ”mistenksomheten hermeneutikk” sentralt, og det blir definert som en fortolkningsmetode som tar inn over seg at den bokstavelige eller overfladiske meningen i en tekst kan bidra til å skjule bakenforliggende politiske interesser.

Wahrheit und Methode spiller en stor rolle for Ricoeur; ikke desto mindre har han reist kritikk av Gadamer – en kritikk, der har træk til felles med Habermas’ ideologikritiske indvendinger, om end den formuleres på en helt anderledes, underspillet måte. Det drejer sig om Gadamars understregning af fortolkerens tilhørighet til teksten og hans radikale kritikk af den videnskabelige metodetro. Ricoeur opererede allerede tidligt – i

Del'interprétation. Essai sur Freud (1965) med en skelnen mellom en "mistankens hermeneutik" (Marx, Nietzsche, Freud) på den ene side, og mere tillidsfull, "lyttende" form for hermeneutik på den andre. Disse to positioner svarer i grove trekk til dem, som forfægtes af henholdsvis Habermas og Gadamer. Ricoeur vælger ikke side i denne diskussion, men søger en formidling: hermeneutikken må ikke bare være blind tilegnelse af mening, som muligvis dækker over magt, ideologi eller tvang, men må tage ved lære af den kritik, som er blevet rejst af mistankens hermeneutikere. Ricoeur betoner derfor vigtigheden af at etablere en vis distance mellem fortolkeren og den fortolkede gjenstand. (Gulddal og Møller, 1999:41).

Fortolkningens målsetning er "å avmaskere disse interessene" (siteret i Engebretsen 2006:18). Uten denne mistenksomheten, den kontinuerlige jakten på flertydig mening, dvs "den beste" forståelse, vil det kunne føre til en for tidlig entydiggjøring og lukking av "sannheten". Tekster kan være tvetydige og samtidig ha en underliggende mening. Dette prosjektet er inspirert av en slik kritisk eller mistenksom hermeneutikk.

2.1.4. Jürgen Habermas

Sosiologen Jürgen Habermas ([1962](1971), 1968, 1982) tredeler vitenskapens gjenstandsfelt. Han sier i sin program-artikkel "Erkjennelse og interesse" fra 1968 at studieemnet skal ha avgjørende betydning for hvilke metoder som kan brukes og følgelig også hva som konstituerer kunnskap innen de ulike vitenskapene. Innen den naturvitenskapelige tradisjon er det blant annet krav om forutsigbarhet, etterprøvbarehet og kontroll overfor den faktiske virkeligheten. Det er det som konstituerer kunnskap. Alt annet er spekulasjon og metafysikk. Den naturvitenskapelige tilnærmingen har høy anseelse, men blir problematisert av Habermas i hans *erkjennelseskritikk*. Konkurrerende vitenskaper (kultur og samfunn) oppnår kunnskap ved alternativ tilnærming, og de ulike vitenskapene har ulike erkjennelsesinteresser: tekniske, praktiske og frigjørende. Samtidig viser han hvordan den naturvitenskapelige metode erobrer (koloniserer) andre vitenskaper og samfunn. Dette har skjedd med store konsekvenser. Habermas har gitt kultur- og samfunnsvitenskapene høyere ambisjoner som kunnskapsutvikler. Han mener å ta denne utfordringen ved hjelp av begrepet "kommunikative handlinger". En talehandling er noe mer komplisert enn ren atferd. En tekst er en talehandling som kommuniserer. Når en tekst ikke tematiserer, eller unnlater å problematisere, legger teksten samtidig politiske føringer. Det som var politikk blir til administrasjon. ("Borgelig Offentlighet" fra 1962, på norsk i 1971). Den borgerlige offentlighet blir uttrykk for dannelse av fora med politiske interesser og føringer. Dette gir konsekvenser uten at dette blir tematisert, utfordret eller politisert og som igjen fører til ideologiproduksjon. Habermas ser på hvordan samfunnets øvre sjikt organiserte formelle og

uformelle fora for politisk dannelse. Dette viser seg i mediesamfunnet og i fora som gjerne vil påvirke. En inspirasjon for denne studien er at Habermas insisterer på viktigheten av grundige og omfattende kunnskap om historiske forhold.

2.1.5. Hannah Arendt

Sosialtenkeren Hannah Arendt er opptatt av hvordan politisk diskusjon blir til administrasjon (avpolitisering). Tekstprodusenter som forteller at virkeligheten bare er sånn, og at kamp mot vindmøller er dumt og fånyttet. Den såkalte ”gullstandarden” (Gud, Staten) blir ikke tematisert, budbringerne (tekstens formidlere) bidrar med den ferdige manualen. De viktigste tankene er avsluttet og skal bare overføres mest mulig effektivt (administrative grep).

Hannah Arendt hevder i sin klassiske studie av ondskapen (Arendt [1963] 1965), ”at ”feilen” som gjorde den veltilpassa familiemannen og pliktoppfyllende byråkraten Adolf Eichmann til ein nazistisk masse mordar, var at han ikke kunne tenkja. ”For å tenkja, argumenterer Arendt, inneber å kunne gå på vitjing i andre sin ståstad.”” (Klassekampen 27.02.05.)

Språket forflates til slagord, ”lydplakater”, ”sound bites” (Elisabeth Young-Bruehl 2006), der meningsinnholdet tilsynelatende ligger fast eller er innholdstomt – og blir følgelig mindre pregnant enn det gir seg ut for å være. I ”The New York Review of Books”, den 18. november i 1971, anmeldte Hannah Arendt ”The Pentagon Papers”. Med overskriften ”Lying in Politics: Reflections on the Pentagon Papers”, legger hun spesielt vekt på to forhold. Det ene er at USAs krig i Vietnam ble så langvarig utelukkende for å redde USAs ære, image eller symbolet på frihet. Og den andre er at krigen var basert på løgner som aktivt ble holdt skjult for den amerikanske befolkningen. Dette ble gjort ved bruk av omfattende, massiv og kreativ bruk av virksomme, om ikke på dette tidspunktet like kjente, Public Relations, PR-knep og Madson Avenue teknikker (etter navnet på reklamegaten i New York, ”Madson Avenue”) for å påvirke befolkningen til godta og støtte krigen. Alternativene ville være en katastrofe for USA og resten av ”den frie verden” som ville falle som dominobrikker, ble det hevdet.

2.1.6. Mikhail Bakhtin

Litteraturfilosofen Mikhail Bakhtin har inspirert mange og satt sine spor. To av hans begreper er *monologisk vs dialogisk* som angår både tale og tekst, og begrepsparet *mottaker-overmottaker*. Poenget her er den kritiske leser: ”Overmottakeren er ikke skriverens ønskede dialogpartner, men en tredjepart som overvåker at dialogen går riktig for seg” (Engebretsen, 2007:48). Bakhtin og de russiske formalistene mente at den såkalt ”lingvistiske vendingen” er nyttig for å kunne analysere ”den språklige konstruksjon i teksten”. Denne vendingen gir oss anledning til å komme nærmere teksten – når vi setter parentes rundt **hva** som blir sagt for

å kunne sette ekstra fokus på **hvordan** det blir sagt. Det får fram noe enda mer sentralt siden språkbruken bidrar med mer enn formidling av budskapet "hva". Tekstforståelsen utvides når vi tar utgangspunkt i språkets mange-fasetterte funksjoner. Jeg er opptatt av hvordan tegn, både budskapets *hva* og *hvordan* bidrar til å skape virkelighet utover forfatterens intensjon.

Nærlesing vil kunne gi inntak til kunnskap som ellers ville forbli skjult eller tatt for gitt.

2.1.7. Pierre Bourdieu

Sosiologen Pierre Bourdieu er opptatt av symbolsk makt knyttet til kulturell kapital. Fare for at doxa og episteme flyter sammen. Den overflatiske kunnskapen (doxa) blir tatt for gitt som sannhet. "I alle samfunn vil makteliten prøve å gjere det doksiske rommet størst råd, for eksempel ved å la vere å åpne for debatt om grunnleggende samfunnsstrukturar. Det inneber at mesteparten av debatten skjer i det ortodokse rommet, der debatten skjer innanfor trygge rammer og det rette svaret så å seie er gitt". (von der Lippe 2001:152-53).

Det er umulig å sette Bourdieu i én bestemt bås, han var alltid underveis og var meget kritisk til all type ortodoksi eller fastfrossenhet, også om hva han selv stod for. Han lot seg i liten grad imponere av det han oppfattet som amerikansk sosiologi og deres opptatthet av telling og statistikk som om dette i seg selv ga mening. For han var metodevalg, eks kvantitativ eller kvalitativ, en uinteressant og lite fruktbar problemstilling. Han verken trodde på eller praktiserte en nøytral sosiologi. Innsikter om samfunnet måtte brukes i samfunnet og "vedtatte sannheter" kunne vise seg å være mer flyktige eller foreløpige enn ønsket av makthavere og antatt og følgelig godtatt av undersåtter. Bourdieus evne til å utfordre vedtatte sannheter og vise alternative, konkurrerende og likefullt foreløpige forklaringer er også en viktig inspirasjon i denne oppgaven. (Bourdieu og Wacquant 1995).

2.1.8. Karl Popper

Vitenskapsfilosofen Karl Popper hevder at det som kjennetegner en vitenskapelig teori er kravet om *falsifiserbarhet*. Den må være tydelig på egne grenser, og hva som skal til for at den blir avkreftet. Såkalt herding av en teori er det eneste mulige. Absolutt sannhet er umulig - å være underveis er vitenskapens sikreste kjennetegn.

Når Popper bruker betegnelsen kritisk rasjonalisme om læren sin, henger det nettopp sammen med den vekt han legger på rasjonell diskusjon, på fornuften, både i vitenskapelige og i praktiske sammenhenger: For Popper er det snakk om en åpen og prøvende virksomhet der man oppsøker en mulig falsifisering, mulige motdebattanter som kan motsi en, noe som innebærer at man ikke går inn i en diskusjon for å "vinne", men at man går dit for selv å lære. Man er åpen for at den andre kan ha rett, og at man selv ha urett. Man har tro på den felles fornuftsbruk som hjelp for begge parter. (Skirbekk og Gilje, 2000:567)

Det må være mulig å komme fram til et samlende krav til grunnleggende kjennetegn ved vitenskapelig aktivitet. Disse bør være: etterprøvbart, åpent, argumenterende, dialogisk, selvrefererende konsistent, være saklig, nøktern språkbruk og redelighet overfor teoriens yttergrense (egen begrensning og ydmykhet). En vitenskapelig teori må med andre ord stille ”seg selv” lagelig til for hugg: det siste ordet blir aldri sagt. Innhold i begreper er stadig underveis og følgelig vanskelig å fange eller ramme inn ”en gang for alle”.

2.2. Richard Bauman

Folkloristen Richard Bauman har utviklet begrepene *genre-*, *genre-dialog* og *intertekstualitet*. Disse begrepene gir fruktbare vinklinger til hvordan nærlesing av tekster kan øke, endre og gi dypere/mer komplekse forståelser av en tekst. Han får også fram hvor detaljert og gjentakende det kan være meningsfullt å analysere en ytring; tekstlig, verbalt og symbolsk eller i form av tegn. Uten denne møysommelige og tidkrevende metoden, ville det være vanskelig å avdekke eller komme på sporet av detaljer det ellers vil være vanskelig å få øye på. Hans teorier er utviklet med utgangspunkt i muntlige utsagn, men overføringsverdien til å analysere skriftlig materialet er tydelig. Bauman definerer *genre* som en enhetlig måte å avgrense eller ramme inn presentasjon av et budskap på. Han skriver:

I conceive of genre, then, as one of speech style, a constellation of systemically related, co-occurrent formal features and structures that serves as conventionalized orienting framework for the production and reception of discourse. More specifically, a genre is a speech style oriented to the production and reception of a particular kind of text. When an utterance is assimilated to a given genre, the process by which it is produced and interpreted is mediated through its intertextual relationship with prior texts. (Bauman 2004:3-4).

Ved begrepet *genre-blanding* eller *dialog* beskriver Bauman det å kombinere eller blande elementer fra en genre sammen med en annen, som igjen kan ha med genrens form eller innhold og mulige og utallige kombinasjoner mellom dem. Dette kan være åpent og tydelig eller skjult og vanskeligere å få oversikt over. ”It may also extend to assimilation of a text to more than one generic framework, drawing upon and blending the formal and functional capacities of the genres thus invoked.” (Bauman, 2004:7). Genre-dialog blir et viktig begrep i analysen fordi det kan hjelpe oss å se de komplekse sammenhenger mellom vitenskapelig språk og reklamespråk.

Bauman utvider eller overfører Bakhtins begrep om *intertekstualitet* og får fram hvordan ulike stemmer brytes som i et drama til genretenkning. De ulike genrestemmene blandes og det kan igjen gi retorisk konsekvenser. “The calibration of intertextual gaps offers a useful vantage point on the ideology and politics of genre” (Bauman, 2004:8).

2.3. Reklame- og PR-genrene

Moderne teorier om reklamegenren danner et viktig bakteppe for å forstå MST-tekstenes genredialoger. I det følgende skal jeg kort skisse noen momenter. Seinere, under 3.1.10. Tekst og kontekst, vil reklamens og PRens historie i USA bli presentert grundigere. Det er nødvendig for bedre å kunne forstå utformingen av den amerikanske teksten, genredialogen og intertekstualiteten i forhold til de norske.

Rolf Mikkel Blakar beskriver reklamespråket på følgende måte:

Gjennom så vel teoretiske analyser som empiriske studium, har språkpsykologen Ragnar Rommetveit (1968, 1972) vist at når vi oppfattar eit ord, så utløyser dette minst *tre* ulike del-prosessar eller opplevingskomponentar. *For det første er det sjølve referansen, det ordet står for og viser til. For det andre vekker ordet ein assosiativ komponent. Og for det tredje har kvart ord ein emosjonell eller kjenslemessig komponent.* (min utheving) (...)

Men sjøl om ordet (så vel som heile utsagn) vert opplevd som ein heilskap, så er det viktig å vite at ordet er eit slikt samansett instrument, for som vi skal sjå kan språkbrukaren spele på eller framheve desse komponentane ulikt. (...)

Poenget i denne samanhengen er at det enkelte språkelement er eit komplisert og sensitivt instrument som språkbrukaren spelar på i det han nyttar språket. Og alt ettersom avsendaren utnyttar dette vare og fine instrument, vil det vekke ulike opplevingar og skape ulike oppfatningar hos mottakaren. Nettopp dette – å spele på ords ulike del-prosessar eller komponentar – har alltid vorte utnytta i retorikk, i politisk demagogi og reklame, så vel som i diktning. *Reklamespråket t.d. er nettopp særprega av at referansekomponenten er diffus og i bakgrunnen, medan assosiasjonane og særleg dei positive emosjonane vert utnytta aktivt* (min utheving) (jfr. Hansen, 1965). Men også i vår daglegtale utnyttar vi desse mekanismene, enten vi er klar over det eller ikkje. (Blakar 1973, 1996:34-36).

Reklamegenren synes å representere noe annet enn den vitenskapelige. Sannhetspretensjonen er underordnet det å overtale - for å få solgt en vare eller ide. Bruk av sterke ord - for å få oppmerksomhet, og stikke seg ut i forhold til konkurrenter er karakteristiske egenskaper. Bruk av reklame i et konkurransesamfunn innebærer at noen detaljer blir framhevet, mens andre holdes skjult. Konkurransen tilsier at det er liten åpenhet mht eventuelle ulemper eller svakheter ved det en promoterer.

Studierektor ved BI **Stein Erik Selfors** skriver:

Reklamespråket er fortsatt kjennetegnet av behovet for blikkfang, dramatisering, forenkling og ensidig positiv argumentasjon, selv om etisk bevissthet, selvjustis og lovreguleringer rimelig effektivt har rensket bort det meste av løgnaktighet og humbug. Fremdeles er det reklamens rett å kunne framheve kun det positive ved produktet, og å unnlate det som kan lede tankene i negativ retning. (Selfors, 2000:24).

Små forskjeller blir blåst opp, mens store likheter ikke blir vektlagt. Reklamen benytter seg av retoriske knep og salgsfremmende triks og er mest tjent med å være monologisk, i alle fall i sin konsekvens. Påstander kan lett settes fram og da uten noen form for begrunnelse og eller åpen diskusjon. Med ett stikkord appellerer reklamegenren til følelser i større grad enn det den vitenskapelige gjør.

Førsteamanuensis i markedsføring og mediekommunikasjon ved "Norges markedshøyskole/ BI Stiftelsen i Oslo", **Berit von der Lippe**, får i boken *Reklame i grenselaus knoppskyting* (2001) fram hvordan reklamegenren påvirker og har både satt og setter sitt preg, langt utover det vi oppfatter som dens legetime domene.

Det ene har med det historiske faktum å gjøre at siden velferdsstaten ikke er utbygd i USA er det åpent for private aktører som må gjøre seg gjeldende, dvs synlige på et marked. Dette gjøre reklamegenren til en naturlig del og påvirker, det vil si, gjør noe med måtene eller vinklingen på budskapet. Og mottakerne er dels bevilgende myndigheter og dels private. Når denne type reklame fra en kultur blir presentert i en annen kultur, og der denne type markedsføring er mindre kjent, kan det at det er *nytt* føre til at den blir lagt merke til - den blir både i øynefallende og lett enestående. Den blir følgelig en standard som de lokale aktørene ikke klarer å matche umiddelbart eller i alle fall ikke uten trening og tid. Forspranget kan det også være vanskelig, for ikke å si umulig, å ta igjen.

Ett annet sentralt poeng i boka er hvordan reklameteknikker i lang tid er blitt brukt i andre og flere sammenhenger enn vi er klar over. For ikke så mange ti-år siden var det utenkelig i Norge å bruke reklamebyrå og reklamens teknikker til å få presentert et politisk budskap. Nesten umerkelig har dette skjedd i både holdningskampanjer og utformingen av avis og etermedia som benytter seg av de samme teknikkene for å bli lagt merke til og lest. Konkurransen om øyeblikket ("bang-slap-in-the-eye"), det i øynefallende gjør dette mer stuerent enn tidligere; denne utviklingen i Norge har skjedd umerkelig og i alle fall uten stor diskusjon.

Berit von der Lippes henviser til Habermas og "Borgelig offentlighet" når hun påpeker at det blir mindre plass til politikk, for eksempel i form av dialog der verbale stridigheter som kan være opplysende og oppklarende i og sentralt før og for å foreta et begrunnet valg. Flere og

flere områder blir administrert og underlagt markedets logikk der tilbud og etterspørsel råder og preferansene påvirkes uten åpen diskusjon og er monologisk i formen.

Metaforer er sentralt hos henne. Hun sier bl. a. at en metafor er et bilde *på* noe og ikke et bilde *av* noe (von der Lippe 2001:172).

Ein metafor let ikkje fenomenet står fram som fenomen, men skildrar eller kastar lys over noko anna ved det. Metaforen har derfor ein peikefunksjon, ikkje ein påstandsfunksjon. Han er med på å danne innhaldet i visse påstandar, men fungerer ikkje som ein påstandsfunksjon.(...) I vår biletedominerte verd, er det vanskeleg å få auge på bileta i språket. I økonomisk retorikk druknar vi i eit hav av ”døde” metaforar – døde fordi språkbileta blir brukte dagleg og oftast utan at vi ser dei. Inflasjon kan også gjelde språkbruk: Dess oftare visse uttrykk blir brukte, dess mindre verdi får eller har dei. (2001:172).

Hun påpeker også at et kjennetegn ved metaforer er at de blir brukt for å kople det som er kjent, synlig og oversiktlig til det mindre kjente og uoversiktlige. (2001:173)

Måten jeg forstår hennes skille mellom døde og levende metaforer på er ikke at den ene typen er mer effektiv enn den andre, - mer at de begge fungerer om enn på ulike måter, men ”på forskjellige bølgelenger” for å gjøre bruk av en metafor. En død metafor i én kultur kan bli tatt opp i en annen og gjenoppstå og bli levende. Poenget her er at metaforer som blir overført fra en kultur til en annen, kan gi annerledes utslag enn i opprinnelseskulturen noe som kan være vanskelig å måle, men like fullt ha stor effekt eller potens. (von der Lippe 1999; Lakoff og Johnson 2003).

Nok et moment er at det som blir annonsert som en *nyhet* i en kultur eller en land, kan være ”gått ut på dato” i opprinnelseslandet. Utviklingen fortsetter med uforminsket styrke i stadige nye innpakninger og fremstår som ”a New and Improved Formula”, som det fortsatt står i Gillette reklamen verden over.

Disse refleksjonene kan brukes til å analysere hvordan en situert utfordring, tydelige svar i *en* kultur, kan ved å bli gjort universell, påvirke en annen kulturs ”sosiale infrastruktur”. Dette kan skje uten offentlig diskusjon, ved at effektivitet både økonomisk og resultatmessig har blitt udiskutable og selvfølgelige mål.

I kronikken *Moralsk verdi blir privat, økonomisk verdi blir herre* (Aftenposten den 17.08.03) får professorene Arne Johan Vetlesen og Jan-Olav Henriksen fram dette på en forbilledlig måte. Her gjengis noen sentenser:

I et pluralistisk samfunn blir moral ofte gjort til et personlig skjønn. Skyggesiden ved dette er at det moralske språket har fått minsket autoritet, og fortrennes av et økonomisk basert språk, forankret i tilsynelatende mer målbare størrelser, som nytte, effektivitet og inntjening.(...)

Det er en vesentlig forskjell mellom tekniske og økonomiske overveielser på den ene siden og moralske overveielser på den andre. I vårt samfunn neglisjeres denne forskjellen. Ofte utvikles viktige samfunnsprosjekter uten at man tar inn grunnleggende etiske hensyn fra starten av.(...)(som en kommentar til helsereformen og der pasienter blir gitt poeng i forhold til hva slags diagnose de har, og dette i sin tur gir de med høyest poengsum mest penger til sykehuset.)(...)På om råde etter område ser vi hvordan det økonomiske språket fortrenger det moralske. *Det gir mer gjennomslag å snakke om nytte, effektivitet og kostnadsbesparin , enn godhet, omsorg og verdighet.* Når samfunnets store prosjekter blir de økonomiske og ikke er knyttet til utviklingen av humanitet, kan ikke det moralske språket lenger overtrumfe det økonomiske. Da må det hevde seg i konkurranse med dette- og dermed har det allerede mistet sin grunnleggende funksjon, nemlig at det finnes verdier som ligger til grunn for samfunnet som ikke kan formuleres i økonomiske termer, termer som hefter ved det som utgjør formål i seg selv, til forskjell fra det å være midler. Frihet er en slik verdi(...).

Rolf Mikkell Blakar var inne på lignende tanker i en kort artikkel i EMBLA samme år som *begivenheten* denne studien har i fokus. Han oppfordrer fortsatt til å tenke over språkbruken generelt og mener at det er underskudd på denne type refleksjon innen offentlig sektor.

”For i offentlig sektor har det dei seinaste år foregått radikale endringar i språket som vert nytt til å strukturere, styre og rapportere” (Blakar 1997). Dette har skjedd uten en sedvanlig kritisk debatt eller analyse, og Blakar mener at ”kritisk sjølfleksjon jo (er) mangelvare”.

Hans påstand er at ”Det nye styringsspråket er inspirert av terminologi fra det private næringsliv, særleg store produksjonsbedrifter.(...) Så vel inspirasjonskjeldene som innføringsmåten gjer det relative fråværet av kritiske analyser oppsiktvekkande”. Hans påstand er at en slik språkbruk ofte er mer tildekkende og tilslørende enn klargjørende og dekkende. Fortsatt i følge Blakar er dette nye styringsspråket i utgangspunktet nøytralt og deskriptivt, men i sin konsekvens er det totalt avhengig av perspektiv og verdivalg.

Fordi disse orda kvar for seg er positivt lada og virkar umiddelbart nyttige, kan ein ikkje få fram eventuelle uheldige sider ved dette styringsspråket ved å analysere det enkelte ord eller uttrykk. Styringsspråket må analyserast som ein heilskap, t.d. ut fra språk-makt perspektivet, for å få fram dei implisitte verdiane eller ideologien. (Blakar 1997:24)

Blakars poeng understreker relevansen av å fokusere på genredialogene innenfor MST-tekstene og hvordan språk fra reklamens og markedsøkonomiens sfære vinner innpass innenfor sosialsektoren og koples med vitenskapelig språkbruk.

2.4. Tekst og leser

Leseren av en tekst er viktig som bidragsyter til å skape mening med teksten. Det er et gjensidig avhengighetsforhold mellom tekst og mottaker. En tekst blir ikke fullbyrdet uten å bli mottatt. Ved at en tekst er publisert forsvinner også kontrollen over hvordan teksten blir mottatt. I språkvitenskapen er mange betegnelser brukt som har lignende om ikke helt identisk meningsinnhold. I tråd med denne oppgaven blir det viktig å gjennomgå noen av dem for å få fram nyanser og likheter ved de forskjellige. Det sentrale her er å avklare meningsinnholdet i det.

Modellmottakerbegrepet (Eco 1984) refererer til de bildene som teksten skaper av sin leser. Leserbildene teksten konstituerer gjenspeiler den eller de personene teksten ønsker å henvende seg til – idealleseren – som ikke nødvendigvis er identisk med den faktiske leseren. Stuart Hall (1997:58) viser til ulike betegnelser som forskjellige forfattere bruker og som dekker omtrent det samme: "*ratified and addressed*" (Erving Goffman), "*entitled reader*" (Harold Garfinkel), og bruker selv "*ratified reader*". Wolfgang Iser's begrep er "*implied reader*", på norsk "*implisert leser*", henspiller også på samme fenomen. Eivind Engebretsen (2005:76) bruker "*autorisert mottaker*" for å få fram at dette er en mottaker som ligner på skriveren, en som for eksempel kjenner en fagterminologi og dens koder. Modelleserens motsats eller opponent er det Bakhtin kaller "*superadresse*" eller "*overmottaker*", en instans som skriveren tar høyde for at teksten *kan* bli lest av, men da med et lite medgjørlig blikk. Overmottakeren er en instans som skriveren frykter og følgelig kan forholde seg taktisk til. Hall nevner også at Goffman tar med det som kan oppfattes som noen mellomkategorier som f. eks.: "*those who overhear, bystanders, listeners who are ratified hearers but not specifically addressed*". Med en liten omskriving av Hall (Hall 1997:149) kan også viktige nyanser vises ved å skille mellom "*førstegangs lesere og informerte lesere*" eller mellom "*en naiv og kritisk leser*", eller lesere som representerer "*hverdags- vs ekspertforståelse*" (Eco:1984:9).

Filosofen Arne Næss, i boka, *En del elementærlogiske emner*, bruker termen ”intensjonsdybde” og nevner som et eksempel som får fram at det å bruke samme begrep er langt i fra ensbetydende med at det betyr det samme for to forskjellige personer:

En fysiker og en gymnasiast uttaler under tiden begge ”jorden er omgitt av et gravitasjonsfelt”. Fysikeren, den unge gymnasiasten og den forhenværende gymnasiasten har svært forskjellige forutsetninger for å uttale seg. Den første har kanskje som teoretisk fysiker i årevis reflektert over gravitasjonen...” Gymnasiasten og fysikeren sier det samme, men forstår ikke det samme med det. (Næss 1961: 31).

Hall (1997:68) får fram et annet poeng når han skriver at ”...readers can be conceived as having different reading interests – a single piece of information, a point of view, or overall plot.”. Forskjellige mottakere/lesere kan lese mye eller lite av en tekst og lesingen kan være styrt av forskjellige interesser som er mer eller mindre tydelig eller bevisst hos de forskjellige leserne. Innholdet i en tekst appellerer ulikt, og kan sende ut ulike signaler som også er et sentralt poeng. Og uavhengig av hvordan en tekst er skrevet, inngår den uvegerlig i et dialogisk forhold til leseren.

3. MST-tekstene

3.1. Multisystemic Therapy Using Home-Based Services

På atferdskonferansen i Asker i 1997, holdt grunnleggeren av MST, Scott Henggeler, et av hovedforedragene. I tillegg til foredraget ble en 13 siders presentasjon av Multisystemic Therapy (MST) delt ut. (vedlegg 1). Teksten er på amerikansk og skrevet innenfor en amerikansk kontekst. Denne teksten er den første av tre i denne studien.

På omslaget presenteres tittelen, samt logoen, utgiver, adresse med fax og telefonnumre og utgivelsen oktober 1996.

På side 2 blir senter for familieforskning (Family Research Center) presentert. Først hovedmålsetning: *“To develop and validate clinically effective and cost effective family-based interventions for youth presenting serious clinical problems”*. Og dernest fakultets 25 medlemmer, presentert med navn og akademisk grad.

Innholdsfortegnelsen på side 3 viser.

- 1 Hjembaserte tiltak som bruker multisystemisk terapi
- 2 Klinisk oversikt over den multisystemiske tilnærmingen, med fire underpunkter:
 - om MST tilnærmingen,
 - om behandlingstilnærmingen,

- om kjennetegn ved hvordan behandlingen blir gitt, og
- om opplæring/skolering.

3 Resymé av effektstudier sett i forhold til den multisystemiske tilnærmingen, med to underpunkter:

- flere kontrollerte effektstudier der MST brukes, og
- en oversikt av fortløpende effektstudier som støttes av føderale myndigheter.

Det siste punktet i innholdsfortegnelsen er litteraturlisten.

Allerede før lesing av teksten, formidler formen en seriøsitet, grundighet, etterrettelighet og opptatthet av detaljer som signaliserer at MST vet omfanget av problemene og følgelig hvor omfattende og bredt anlagt innsatsene må være for å kunne føre til varige forandringer overfor ungdommer med omfattende atferdsproblemer. Formen gir teksten tyngde.

3.1.1. Forsiden

Tittelen på denne trykksaken dekker halve forsiden og den blir autorisert ved det medisinske fakultets navn og logo sammen med Family Services Research Center, adresse, faks- og telefonnummer samt utgivelsestidspunkt, oktober 1996, fyller resten av siden.

Hvordan kan dette oppfattes?

Ordet *multi* signaliserer full bredde i forståelsen. Ordet *systemisk* gir inntrykk av 360 grader overblikk. Ordet *terapi* signaliserer noe vedvarende, grundig, dybdepløyende, utfordrende og med ambisjoner om å forbedre.

Videre er metoden hjemmebasert og er følgelig radikal, i betydningen: går til problemets røtter og er tilstede der jobben skal gjøres og problemet løses.

”Klinisk” er et medisinsk uttrykk, brukt på sosialfeltet som signaliserer ubegrenset grundighet og presisjon. Vi får inntrykk av at enhver ”utfordrende og utslagsgivende” menneskelig bevegelse vil bli undersøkt nøye av ”det kliniske øye-blikk”, som kan minne om mikroskop. Det bedriftsøkonomiske uttrykket ”effektivitet”, blir her brukt opp mot og er utfyllende til det kliniske og til det kostnadmessige (pengene). Vi kan da få inntrykk av at den faglige MST-innsatsen kan være heldekkende og kan avslutte oppdraget med ”kirurgisk presisjon”.

Ved at MST er en del av et forskningssenter (Medical Research Center) understrekes uavhengighet til alt annet enn forskningens kompromissløse sannhetspretensjon.

3.1.1.1. Logoen

Vi ser solen som stråler, en mann som kneler og holder en fakkell i en hånd over et alter med flamme. Dette er tydelige symboler som kan finnes igjen innen mange om ikke de fleste kulturer. Solen er sentral og symboliserer noe evig, det livgivende, dagen og uten den, intet liv. Ilden på alteret er et lokalt depot som symboliserer en dobbelthet. Uten menneskets aktive vedlikehold vil ilden dø ut. Kilden til inspirasjon, tilegnelse av klassisk kunnskap og opplysning vil opphøre. Ser vi på mannens stilling og plassering i forhold til alteret, gir det assosiasjoner til frimureriet, og frimurerens ønske om personlig vekst og utvikling. Oppfattet på denne måten, er det ikke en tilfeldighet at dette er logoen for det medisinske universitet i South Carolina (MacNulty 2006, Vindheim 1990, Biedermann 1992). Det dynamiske ved logoen blir understreket av de latinske ordene over bildet: AUGET LARGIENDO som kan oversettes med ”Vekst ved gavmildhet”.

Verken utforming eller bruk av logoer er tilfeldig. En logo med så omfattende både religiøs og annen tung symbolikk fungerer og inviterer til tolkning. Bruken av den har en virkning og langt utover det vi forbinder med en logo. som vanligvis dreier seg om gjenkjennelighet/ å stikke seg ut, for eksempel i forbindelse med merkevarebygging. Et slagord eller en metafor kan leve et eget og uavhengige liv og videre/mer omfattende enn det en regner med.

Urphenomen, ikoner og symboler appellerer og kan være veldig virkningsfulle. Det er umulig å vite hvor og hva de treffer, følgelig langt utover det vi kan fange og fatte ved bevisstheten. (von der Lippe 1999) Reklamegenren har vært klar over dette lenge og for å komme på sporet av denne kraften må vi være villige til å dykke dypere under overflaten.

Ved bruk av logoen til det medisinske universitet fra 1824, skriver MST seg inn i den historiske tradisjon. Vi er 48 år etter etableringen av den amerikanske forfatningen og logoen peker videre tilbake til vitenskapens vugge i Antikken. Og dernest videre framover via universitet og forskning til dagens ”evige” utfordringer.

Denne innsatsen ble presentert med grundighet og seriøsitet med tanke på å bli innført i Norge. Første siden er således god reklame for MST i kraft av sin historiske,

forskningsmessige og faglige forankring, som omtalt. Det gir MST en legitimitet og autoritet som er umulig å måle, men som er tungt og tydelig til stede.

3.1.2. MSTs effektivitet

Tittelen på programmet blir repetert to ganger i løpet av de fire første sidene. Utvidelsen på omslagets innside dreier seg om stadfestelse av klinisk og kostnadmessig effektivitet.

Tillegget er en spissing og presisering av at MST er en familie-basert intervensjon overfor ungdom som representerer alvorlige kliniske problemer. Dette tillegget benytter seg av en krigsmetafor og at innsats må komme utenfra. På side 2 blir repetisjonen utvidet med ”anti-sosial”.

3.1.3. Første avsnitt

Multisystemic Therapy Using Home-Based Services. A Clinically Effective and Cost Effective Strategy for Treating Serious Antisocial Behavior in Youth.

This brochure provides an overview of the multisystemic approach to treating serious antisocial behavior in adolescents and their multineed families. Historically, serious antisocial behavior in adolescents has been extremely difficult to change, with numerous reviewers concluding that “nothing works”. Recently, however, a family- and home-based approach has emerged with demonstrated short-term and long-term effectiveness with families of different cultural backgrounds (i.e, African-American and Caucasian) and socioeconomic status. This “multisystemic” approach targets causative factors within offenders’ family, peer, and school networks; and, importantly, its effectiveness has been supported by several controlled evaluations published in leading professional journals. (s. 2)

I dette utdraget blir vi presentert for mange flertydige ord som f. eks: ”multineed families”, ”numerous reviewers”, ”nothing works”, og ”heldekkende” (dvs uavhengig av etnisitet og økonomisk status). Bruken av ”multineed families” gir inntrykk av at det ikke er noen entydig faglig utfordring og at av den grunn har tradisjonelle og fragmenterte innsatser kommet til kort. Utfordringene er omfattende og kan bare løses ved sertifisert MST-innsats.

Bruken av uttrykket ”numerous reviewers” (uttallige forskere) er en variant av det såkalte mengdeknepet (Roksvold 1989:113). Vi savner presisering av hvor mange og hvem dette er. I tillegg får vi inntrykk av at det ikke finnes motforestillinger til dette, - at ”nothing works”. Bruken av ”nothing works” er MSTs måte å lage kontrast mellom fortid og nåtid, mellom andre, dvs de som ikke har fått det til og MST som ”tenner lyset”. Det framstår som et sitat med henvisning til etablert forskning som har vist til mislykket faglig praksis. Uten tydelig

referanse har det en uklar rekkevidde: gjelder det til alle tider, i alle samfunn og for alle folkeslag? Dette er en variant av det såkalte ekspertknepet (Roksvold 1989:113).

MSTs måte å jobbe på går til problemenes årsaker - innen familien, lokalsamfunn, jevnaldrende og skole. Resultatene eller effektiviteten har ettersigende også vist seg gjennom en del kontrollerte studier og som er publisert i ledende profesjonelle tidsskrift.

Ordene er abstrakte og uten nærmere presisering, blir de vanskelige å forstå. De kan oppfattes som sentrale koder for modellmottakeren og som kan ligne på Bakhtins "sacred words or phrases" (Hall: 61).

Denne starten fungerer som en veldokumentert suksesshistorie og får umiddelbare konsekvenser for den videre lesingen. Den kan lett bedøve den kritiske sansen under lesingen. Det virker vanskelig, bakstreversk, dumt, eller i alle fall rått parti, å argumentere *mot* en så "beviselig" suksess, spesielt når alt annet ikke virker.

Selv om dette er en kort og avgrenset tekst, kommer jeg i fortsettelsen til å basere meg på noen få "punktnedslag".

3.1.4. Søylediagram og statistikk

I figur 1 på side 2 ("costs of services") blir MST sammenlignet med "Usual Services".

Uttrykket "Usual Services" er å forstå som en sekkebetegnelse og blir framstilt som kontrast til MSTs vellykkethet.

Jeg tar for meg søylediagrammet som viser *forskjellen* på utgifter mellom MST og "Usual Services". Det lar seg gjøre å komme bak tallene i dette søylediagrammet ved nærlesing av andre deler av denne teksten, (bl. a. nederst på side 9). Ved å gå inn i teksten og undersøke nærmere hvordan de innsatsene MST blir sammenlignet med blir beskrevet, er forskjellene slående og iøynefallende. Beskrivelsen av "Usual Services" er imidlertid langt mindre oversiktlig og veldig diffus og kan presist beskrives som en sekkebetegnelse. Begrepet kan romme alt fra forskjellige typer og hyppighet av poliklinisk oppfølging til plassering i døgninstitusjon, enten ungdomsfengsel eller i psykiatri. Og siden hovedhensikten, dvs målsetningen med en plassering innen psykiatri vanligvis *ikke* er den samme som for en fengselsplassering, halter sammenligningene. Disse og andre forskjeller gjør det vanskelig, for ikke å si umulig, å vite hva som sammenlignes. Ved at disse sentrale evalueringsmessige poengene ikke åpent blir tematisert, forblir de skjult i teksten. De må aktivt letes fram.

Det andre sentrale poenget er at MST er kostnadseffektivt (viser bl. a. til tittelen på første siden). I denne sammenheng blir også *sammenligninger* vesentlige. Men hva sammenlignes? På papiret virker det som om vi har å gjøre med tilsynelatende sammenlignbare størrelser. Eksakte målbare størrelser, i dollar, mellom forskjellige innsatser. Som allerede nevnt, er det stor forskjell i intensiteten i det som med en sekkebetegnelse blir kalt "Usual Services". Men når kostnadene skal sammenlignes, blir utgiftene og lengden på MSTs innsats i en familie sett i forhold til opphold på et ungdomsfengsel over samme tidsrom (s.9). MST-innsatsen blir da sammenlignet med det *dyreste* tiltaket. Kostnadseffektiviteten blir derfor, til tross for signaler om vitenskapelighet og objektivitet, begrunnet ved hjelp av reklamens endimensjonale argumentasjonsmetoder.

Denne ene sammenligningen blir gjentatt i alle fall 3 ganger i teksten (s, 2, 3, og 9) og en gang visuelt (figur 1) i form av et søylediagram i deler av figur 1 på halve side 2 under overskriften "Costs of Services". Dette ene "funnet" blir m.a.o. tillagt omfattende oppmerksomhet og kan fungere slik Hall beskriver: "A small piece of action ...is again able to be heard as evidence for a wider claim." (Hall:157).

Mistanken er skapt og den grafiske framstillingen inviterer således til nærmere og grundigere undersøkelse. Darrell Huffs bok "Hvordan lyve med statistikk", fra 1953 og i norsk språkdrakt fra 1972, viser seg å være en hjelp. I kapittel 6, "Den endimensjonale figur" står at et bildediagram kan være "et nyttig hjelpemiddel. Og det kan gjøres til *en overbevisende og dyktig løgner*. Opprinnelsen til billediagrammet er det vanlige søylediagram, som er et enkelt og greit hjelpemiddel når man skal sammenligne to eller flere størrelse. Man kan også bli lurt av et søylediagram. *Se med mistanke på alle utgaver av søylediagram der søylene representerer bare en faktor, men allikevel varierer både i bredde og høyde, eller når det fremstiller tredimensjonale figurer der volumet er vanskelig å sammenligne...*" (min utheving) (Huff,1972: 68-69. Dette kan betegnes som en dobbeltfeil.

Hovedregnestykket blir brukt som det beste beviset, som "pengebeviset", på hvor kostnadseffektivt MST er til forskjell fra "Usual Services". Forskjellen på \$ 3,500 og \$ 17,769 i deler av figur 1, har jeg tidligere vist er et uttrykk for en tendensiøs eller fantasifull beregning og som viser bare deler av helheten. Og det gjør det ikke bedre at denne ene sammenligningen blir repetert og vist til flere ganger. Når denne i utgangspunktet haltende

forskjellen skal illustreres grafisk, benyttes metoder som er paradeeksempel på ”hvordan lyve med statistikk”. Det visuelle inntrykket øker forskjellen og da til MSTs fordel.

Og inntrykket styrkes nok en gang. Dette er reklameinnslag som ikles noen vitenskapelige attributter og gevanter, – en genreblanding med stor retorisk kraft.

3.1.4.1. Genre-tradisjon

Denne teksten skriver seg inn i en bestemt vitenskapelig genre-tradisjon med bruk av tabeller og grafer og andre markører. ”Det kontrollerte forsøket” og ”evidensbasert” er vitenskapelige markører/signalord, bl. a. om å tilhøre et naturvitenskapelig/positivistisk grunnsyn og er en pilar som MST gjennomført presiserer at de tilhører og støtter fullt ut og da til forskjell fra og i kontrast til andre innsatser. ”Det kontrollerte forsøket” blir normen, ”gullstandarden” som alt annet blir vurdert i forhold til.

Professor Edgar Marthinsen ved NTNU utdypet denne posisjonen i et foredrag ved å si:

I diskusjonen om evidensbasert forskning opereres det med et metodisk hierarki hvor forskningsgjennomgang av flere uavhengige randomiserte kontrollforsøk rangeres høyest. Listene det opereres med beveger seg ned mot det som kan betegnes som kvalitative studier, men noen utelater alt som ikke er såkalt empirisk forskning. Taylor og White's (2002) liste gir en representativ presentasjon for de som strekker seg ned mot erfaringsbasert viten:

- 1 Strong evidence from at least one systematic review of multiple well-designed randomized control trials (RCTs).
- 2 Strong evidence from at least one properly designed RCT of appropriate size.
- 3 Evidens from well-designed trials without randomization, single group pre-post, cohort, time series, or matched case-control studies.
- 4 Evidence from well-designed non-experimental studies from more than one centre or research group.
- 5 Opinions of respected authorities, based on clinical evidence, descriptive studies or reports of expert committee. (Marthinsen 2003)

Sammenligningen av resultat og effekt mellom denne standarden og motsatsen som blir kalt for ”Usual Services” eller ”Traditional Services”, er sentral og kan sees på og løftes fram som *det viktigste og sentrale budskapet i denne teksten*. Hovedbudskapet er at utelukkende ved å innfri gullstandardens rigorøse metodekrav er det mulig å oppnå *sikker og udiskutabel kunnskap*. Dette standpunktet er kontroversielt i Norge der skillet mellom de forskjellige måtene kunnskap konstitueres på har vært et sentralt vitenskapsfilosofisk tema i alle fall siden 1960-tallet (Slagstad (red.) 1976). Positivismediskusjonen har ikke hatt samme sentrale plass, verken i academia eller i det offentlige ordskifte, i USA som i Norge. Mye tyder på at denne intellektuelle striden med store etiske og praktiske konsekvenser er så godt som glemt også i

Norge og må argumenteres tilbake.(Ekeland 2004; Martinsen 2005; Ekeli 2002; Marthinsen 2003, 2004)

3.1.5. Det kontrollerte forsøk

I utdraget jeg har vist til fra side 2 står at flere kontrollerte forsøk har påvist MSTs effektivitet. Dette er et signal om at MST tilhører den evidensbaserte forskningstradisjonen. Et sentralt poeng ved det kontrollerte forsøket er å dele undersøkelsesmaterialet i to like grupper/matchende grupper. Tanken bak er ”å kontrollere for” – ”ha kontroll med” alle utenforliggende faktorer. Følgelig er det de utsettes for den eneste forskjellen mellom gruppene. I dette materialet mottar den ene gruppen MST-innsatser, mens den andre mottar ”Usual services”. Dersom dette gir utslag, og dersom forskjellen er ”signifikant”, utlegges det som bevis eller evidens. Er prosedyren fulgt, styrker det troverdigheten av funnet. Paradeeksemplet på det kontrollerte forsøket er utprøving av et legemiddel, en pille. En gruppe får pillen med virkestoffer, den andre og matchende gruppen får placebo. Det sentrale poenget er at deltakerne ikke skal vite hvem som får pillen med virkestoff og hvem som for pillen uten.

I MST-materialet er det to sentrale avvik fra prototypen på dette forskningsdesignet. Det ene er at deltakerne i begge gruppene vil være klar over at de er med i et forsøk, at noen vil få MST, dvs manualbasert innsats. Den alternative innsatsen er som beskrevet sprikende, utydelig og ikke koherent. Dette poenget er nevnt under pkt 3.1.4. og skal ikke gjentas her. Og uten at disse forskjellene blir påpekt eller avslørt, er det vanskeligere å se hvor og hvordan den vitenskapelige formen i teksten slår sprekker. (Hall: 234). Det bryter med en sentralt prinsipp for det kontrollerte forsøket når den ene gruppen spriker så mye som innholdet i ”Usual Services” faktisk gjør, det blir som å sammenligne detaljrikdommen mellom tykke og tynne beskrivelser.

3.1.6. Ett bilde – mer enn tusen ord

På siden 7 i den amerikanske brosjyren er det en tabell med overskriften ”Difference Between Traditional Mental Health Service and Family Preservation Using Multisystemic Therapy”. I tabells form skal *forskjeller* mellom ”Traditional Services” og MST, her kalt for Family Preservation, presenteres. Innholdet i denne tabellen er fokus i dette avsnittet. Begrepet ”Traditonal Services” blir første gang brukt her og fungerer på like linje med, dvs har samme

meningsinnhold som "Usual Services". Disse blir da innholdløse kontraster til MSTs familiebevaring.

Tabellen består av 3 kolonner. Den første inneholder stikkord som beskriver 10 forhold eller aspekter disse to hjelpeformene/innsatsene vil bli sammenlignet i forhold til. Poenget med denne tabellen, er antakelig å vise, på en oversiktlig måte, vesentlige *forskjeller* mellom disse to modellene eller måtene å jobbe på. Det står i klartekst nederst i første kolonne på side 6: "These characteristics, summerized in Table 1, distinguish treatment programs delivered in a family preservation modell from traditional mental health and juvenile justice services". I overskriften til tabellen står det "Mental Health Services" og som kunne signalisere en annen og mer begrenset vinkling, men siden de rettslige/judisielle innsatsene også blir nevnt i selve teksten, kan det skape forvirring og uklarhet med hensyn til hva tabellen egentlig skal vise.

Tabell 1

Difference Between Traditional Mental Health Services and Family Preservation Using Multisystemic Therapy.

Forskjell mellom tradisjonelle ungdomspsykiatriske tjenester og familiebevaring som gjør bruk av Multisystemisk terapi (min oversettelse).

(for å lette oversikten og sammenligningen, er den originale teksten tatt med (i kursiv) i tillegg til min oversettelse.)

<i>Service Elements</i> Innholdet/Tjenesteelementer	<i>Traditional Services</i> Tradisjonelle tjenester	<i>Family Preservation</i> Familiebevaring
<i>Treatment Sites</i> Behandlingssteder	<i>In the clinic (outpatient)</i> <i>In hospital, RTC (Residential Treatment Center) (inpatient)</i> Poliklinisk, barne- og ungdomshjem eller sykehus	<i>In the field (home, school, neighborhood, community)</i> Hjemmemiljøet (hjem, skole, nabolag, nærmiljø)
<i>Treatment Modality</i> Behandlingsformer	<i>Individual Psychotherapy</i> <i>Group therapy</i> <i>Medication</i> Individuell terapi Gruppeterapi Medisinering	<i>Total Care</i> Helhetlig omsorg
<i>Provider</i> Hvem er ansvarlig for behandlingen	<i>Individual clinical (outpatient)</i> <i>Multidisciplinary teams (inpatient)</i> Individuell terapeut Tverrfaglige team	<i>Generalistteam</i> Generalistteam
<i>Clinical Staff: Patients</i>	<i>1:60-100 (outpatient)</i> <i>Varies in inpatient settings</i>	<i>1:4-6</i>

Forholdstall mellom klinisk stab og pasienter	1:60-100 (poliklinisk) Varierende i døgninstitusjoner	1:4-6
<i>Staff Availability</i>	<i>Working Office hours (outpatient)</i> <i>Varies in inpatient settings</i>	<i>Team available 24 hrs/7 days/week</i>
Personalets tilgjengelighet	Åpningstider (poliklinikk) og varierende i institusjoner	Team tilgjengelig 24 timer, 7 dager i uken
<i>Frequency of Contact</i>	<i>Weekly or Biweekly (outpatient)</i> <i>Highly variable (inpatient)</i>	<i>Daily in most cases</i>
Kontakthypighet med stab	Ukentlig eller to ganger i uken (poliklinisk) Stor variasjon for døgnpasienter	Daglig i de fleste sakene
<i>Family Contact</i>	<i>Occasional</i>	<i>Daily in most cases</i>
Kontakt med familien	Av og til	Daglig i de fleste sakene
<i>Treatment Outcome</i>	<i>Responsibility of Patient and Family</i>	<i>Responsibility of Staff</i>
Behandlingsresultat	Pasienten og dens familie har ansvaret	Stabens ansvar
<i>Case Management</i>	<i>Broker of Services</i>	<i>Services provider</i>
Hvem er ansvarlig	Fragmentert mellom forskjellige innsatser	MST har et totalansvar
<i>Expectations of Outcome</i>	<i>Gradual Change</i>	<i>Immediate, maximum effort by staff and family to attain goals</i>
Forventninger til resultater	Gradvis forandring	Umiddelbar, maksimal innsats av personale og familie for å oppnå målsetningene

Denne tabellen inviterer også til noen kommentarer:

En rask visuell oversikt over innholdet i tabellen gir inntrykk av at det er store eller vesentlige forskjeller *mellom* de to modellene. MST framstår som annerledes, mer entydig og blir presentert med få stikkord og da som oftest på en linje. Presentasjonen av alternativet blir gjort ved bruk av flere ord og linjer. Disse presenterte forskjellene gjør det interessant å prøve å få tak i hva disse består i: Hva sammenlignes, hva settes opp mot hverandre?

For at denne type sammenligninger skal gi noe *mer*-informasjon, dvs være opplysende, må *forskjellene* mellom de to modalitetene være det mest sentrale å få vist på en enkel og oversiktelig måte. Eller for å prøve å få fram poenget på en tydeligere måte: Dersom det er stort sprik *innen* en av kategoriene, svekker det sammenligningen *mellom* dem. Det blir da vanskeligere å vite hva eventuelle forskjeller har med å gjøre og kan komme av. Og når dette forholdet ikke blir gjort klart rede for, kan forskjeller som framkommer bli framstilt som forskjeller mellom "Traditional Services" og "Family Preservation".

Det viser seg at når behandlingsform (2) skal presenteres, blir to forskjellige behandlingsinnsatser presentert under Traditional Services: den *ene* er individuell

psykoterapi, den *andre* gruppe-terapi og medisinerer kommer som et tredje element og kan forstås som noe som *kan* være en del av de presenterte formene. Det står ikke noe mer enn dette og følgelig er det uklart om dette er tenkt som dekkende for alle behandlingsformer kalt "Traditional Services". Men disse tre innbyrdes *forskjellige* elementene blir sammenlignet med kjennetegnet "helhetlig" når MST blir presentert. Er medisinerer utelukket fra MST innsatsen?

I sammenligningen mellom hvem som er ansvarlig for behandlingen (3) blir det naturlig nok gjort et skille mellom å nevne hvem som har ansvaret ved et poliklinisk opplegg vs døgninstitusjon. Denne reelle forskjellen, mellom to tydelig ulike former for behandlingsinnsatser innenfor det tradisjonelle, blir sammenlignet med "et generalistteam" som ansvarlig for MST innsatsen. Umiddelbart og nok en gang, blir *hva* som sammenlignes, uklart og følgelig blir det også usikkert hvilke konklusjoner det er belegg for å trekke av disse sammenligningene også usikkert.

I den fjerde sammenligningen, som har med forholdet mellom hvor mange pasienter hver kliniker har ansvaret for, blir tallet som blir vist under Traditional Services 1:60-100, moderert noe ved opplysningen under, nemlig at dette forholdstallet varierer for de som er plassert på døgninstitusjon. Men uansett tilleggsopplysningen, framstår den *visuelle* forskjellen som meget stor. I MST er forholdstallet 1:4-6.

Under neste variabel, om stabens tilgjengelighet, blir det tatt for gitt at polikliniske pasienter utelukkende kan kontakte staben i kontortid dvs på dagtid. For de som er på døgninstitusjon er tilgjengeligheten varierende. Dette blir kontrastert med MST der tilgjengeligheten er *24 timer/7dager/hver uke*.

På samme side i brosjyren, s 7, blir denne døgnerberedskapen dempet ned ved at familier blir oppfordret til å unngå å ringe staben mellom kl. 22.00 og kl. 08.00. Det bør foreligge u håndterlige kriser for å ringe staben om natten. Denne modereringen eller tydelige utvanningen av denne døgnerkontinuerlige tilgjengelighet (24 timer/7 dager/52 uker) er fraværende i tabellen. Ellers er det vel ikke helt uvanlig at det finnes døgnerberedskap for takling av kriser også innenfor tradisjonelle innsatser?

Samme uklarheter mht presisjonsnivå blir avdekket ved nærlesing av flere av de andre sammenligningene. Både i forhold til hyppighet av kontakt (6) og kontakt med familien (7) blir den ujevne kontakten innenfor det tradisjonelle kontrastert med at innen MST er "daglig kontakt" det mest iøynefallende og "in most cases" svekker ikke det hovedinntrykket.

Under punktet om hvem som er *ansvarlig* for behandlingsresultatet (8), blir det kategorisk slått fast at innen ”Traditional Services” er det *pasienten og familien* som er det. Og det til forskjell fra MST der det er *staben* som er ansvarlig. Umiddelbart er meningsinnholdet opplagt og lett å få tak i her, at MST staben ikke gir seg *like* lett som andre innsatser og tar et mer radikalt ansvar for måloppnåelse. Mens det ettersigende er vanlig at pasienten og dens familie er de som har et sentralt ansvar for utfallet og sitter med svarteper. (ref til s. 4 i vedlegg 3). Denne i øynefallende todelingen skygger for en mer nyanserte beskrivelse av begge typer innsatser, men demonstrasjonseffekten er tydelig og kan følgelig være effektiv som egenreklame.

Det nest siste punktet, hvem er ansvarlige, ”Case Management” (9), blir skillett beskrevet som ”Broker of services” vs ”Services provider”. Det er det ikke lett å få tak i dette skillet, men tankene går i retning av at på den ene siden er innsatsene satt ut ”på anbud” og følgelig tilfeldig hvem som får oppdraget og hva som blir gjort, og en koordinert og helhetlig innsats antas vanskelig å få til, mens innen MST er mer oversiktelig, det er *en* instans med ”totalansvar”, å forholde seg til.

Under det siste punktet ”forventninger til resultat” blir ”gradvis forandring” karakteristikken på tradisjonell innsats, mens MST-innsatsen blir omtalt som ”umiddelbar, maksimal innsats av staben og familien for å oppnå målene”.

Siden MST blir sammenlignet med ulike innsatser og med stor forskjell på intensitet, må det også bli forskjeller i måter å beskrive hva som forventes av resultater.

Ved nærlesing av innholdet i denne tabellen, framstår *forskjellene* innenfor det som blir kalt Tradisjonell Services som tydeligere og mer utslagsgivende enn *mellom* disse og MST. Og det betyr at overskriften på tabellen og innholdet i tabellen er upresise og misledende.

I valg av ord, som gir inntrykk av fundamentale forskjeller, er reklamespråket mer nærliggende enn en mer forsiktig og etterrettelig vitenskapelig genre.

Etter å ha sett nøyere på innmaten i denne tabellen, blir det vanskelig å få tak i meningen i setningen som introduserer og oppsummerer tabell 1 på side 6. ”These characteristics, summerized in Table 1, distinguish treatment programs delivered in a family presevation model from traditional mental health and juvenile justice services.”

Et overfladisk blick og en rask lesing av denne tabellen gir inntrykk av at MST er suverent best, dvs kommer best ut i denne direkte sammenligningen (og innfrir ikke et av Poppers krav om å stille seg lagelig til for hugg). Modelleseren, dvs. den som teksten er rettet inn mot eller ”ønsker” å bli lest av, får et entydig og overbevisende inntrykk. Tabellen beskriver 10

forskjellige elementer, og gjennomgangen av dem gir en kumulativ effekt. Det oppstår et skille mellom modelleseren og en kritisk leser.

Det blir hevdet at et bilde kan uttrykke mer enn tusen ord. Et bilde kan formidle inntrykk, overblikk og sammenhenger på en rask og umiddelbar måte. Det er noe helt annet å prøve å beskrive et bilde; fremstillingen vil bli mye lengre og fremstå som mindre umiddelbar. Det er ikke uvanlig at et bilde blir brukt for å få oppmerksomhet og det er dekkende og neppe tilfeldig at det blir omtalt som et "blikkfang".

Tabeller er på lignende måte forsøk på å gi oversiktelige og lettfattelige sammenhenger av omfattende og ellers vanskelig tilgjengelig materiale. Ved nærlesing, viser det seg å være slående sammenhenger som tabellen prøver å gi entydig og tydelig visuell oversikt over. Inntrykket denne tabellen gir er at MST går rett på sak, er et heldekkende tilbud med totalomsorg, med god, i betydningene godt skolert, høyt antall og døgkontinuerlig tilgjengelig, bemanning. MST staben er garantister for resultatet. De faglige alternativene blir her beskrevet som mer foplende, mer tidkrevende, avhengig av tverrfaglig samarbeid, og samtidig med at ungdom og foreldre har et stort ansvar for resultatet.

3.1.7. Lave tall, prosentuering og vidtrekkende konklusjoner

Studien fra 1992 fra Simpsonville i South Carolina er allerede nevnt en del ganger i denne studien. Denne undersøkelsen får mest omtale av de i alt 9-10 undersøkelsene som det blir referert til i denne brosjyren. Hele side 9 er viet denne undersøkelsen, mens de 10-12 andre undersøkelsene blir presentert på til sammen 2,5 sider. Jeg tar det som et uttrykk for at denne undersøkelsen blir oppfattet å være spesielt sentral.

Og med et mistenksomhetens hermeneutiske blikk vil jeg også gå denne presentasjonen nærmere etter i sømmene. I *Hvordan lyve med statistikk*, (Huff, 1972) heter det i kap 3.: "De små tall som glimrer med sitt fravær" (fra s 40) og fra innføringskurs i samfunnsvitenskapelig metode, blir en advart mot små tall i og for seg, og spesielt mot å regne ut prosenter basert på små utvalg. Begrunnelsene for dette er mange. En av dem er at *en prosentandel* gir inntrykk av å være et objektivt uttrykk, et mer objektivt uttrykk enn "råtallene". Hvis råtallene er en liten mengde, bør ikke prosent brukes for å skape et "stort" inntrykk.. Denne advarselen gjelder uavhengig av om lesere blir gjort oppmerksom på dette forholdet. Prosentuering har en tendens til å leve sitt eget, og mer uangripelig og langt liv.

Hva er så Simpsonville studien? Vi får opplyst at det er 84 unge lovbrøyttere som er det empiriske grunnlaget for denne studien: 65 (77%) var gutter, 22 (26%) ikke bodde med noen av sine biologiske foreldre, 47 (56%) var svarte og resten 37 (44%) var hvite.

Som tidligere nevnt (3.1.4.1.) er det "det kontrollerte forsøket" ("Randomized Control Trial") som er det sentrale kriteriet, og det betyr at totalpopulasjonen deles inn i to "matchende grupper". Denne inndelingen skal være vilkårlig (randomized). Jeg antar det at så har skjedd og får videre opplyst at 43 av disse ungdommene mottok MST innsatser, mens 41 mottok det som blir omtalt som "Usual Services" ("tradisjonelle innsatser").

MST gruppen fordeler seg slik: 33 (77%) var gutter, 11 (26%) bodde ikke med noen av sine biologiske foreldre, 24 (56%) var svarte, og 19 (44%) var hvite.

Resultatene fra denne studien blir brukt for å demonstrere MSTs overlegenhet for mange sentrale forhold eller sammenhenger. I denne omgang vil jeg begrense meg til én, og det er den som har med at denne studien viser at MSTs effektivitet ("relative efficacy") ikke ble moderert/reduert/påvirket ("moderated") av demografiske karakteristika som f. eks. rase, alder, sosial klasse, kjønn, arrestasjoner og fengselsopphold. Heller ikke psykososiale forhold som familieforhold, jevnaldrende, sosial kompetanse, atferdsproblemer eller foreldres egne problemer (symptomatologi) røkter ved MSTs suksess.

Dette er et eksempel på å trekke vidtrekkende konklusjoner fra et meget begrenset utvalg. Ved å prosentuerer så små tall, betyr det eksempelvis at hver av de svarte ungdommene utgjør 4 prosentpoeng. Videre er *to* raser nevnt, både i oppsummeringen her og i åpningsavsnittet blir dette utlagt som om det gjelder alle raser, også dette uten grundig, i betydningen omfattende empirisk belegg. I sitatet (under 3.1.4.1.) Marthinsen hadde med fra Taylor og White om gullstandarden står det noe om krav til omfang under deres pkt 2 "properly designed RCT of appropriate size" (min utheving) og Simpsonville utvalget framstår som for spinkelt til å tåle at det blir trukket så altomfattende og entydige konklusjoner fra denne undersøkelsen.

3.1.8. Betydningen av føderale forskningsmidler

Allerede i innholdsfortegnelsen blir forskningsmidler fra føderal hold nevnt. I selve teksten blir NIMH (National Institute of Mental Health) nevnt 3 ganger (s. 3, 4 og 11) og National Institute on Drug Abuse (NIDA) en (s. 4). Opplysningen om hvor deler av forskningsmidlene har kommet og fortsetter å komme fra er noe mer enn nøytral informasjon. Det gir et signal om hvor seriøst disse tunge institusjonene vurderer MST innsatsen og dobbeltsignerer

(Engebretsen 2005:97) og forsterker inntrykket av soliditet. Dette blir registrert og brukt som et udiskutabelt kvalitetsstempel av modellmottakeren.

Innledningsvis, ble det vitenskapelige språket karakterisert som nøkternt og passer med at sannhetsøken alltid er under veis. På denne bakgrunn kan det være interessant å samle noen av ordene som blir brukt for å karakterisere MST, i teksten.

”Programmatic treatment” (s. 4), “a hallmark”, (“kontrollstempel”, “ekthetssertifikat” (mine oversettelser) (s. 6), “Multiagent, multimethod assessment batteries” (s. 10), “innovative treatment and service delivery model (...) based on ecological (...). (s.12).

Noe av dette har med genreblanding å gjøre for språkbruken er svulstig med mye eufemisering. Et forskjønnende ordvalg er i seg selv et brudd med en mer nøktern språkbruk innen vitenskapelige genre. Men dette fenomenet er godt kjent og mye brukt innen reklame. Reklamespråket bruker ofte følelsesladde, appellative, tomme og abstrakte ord, som har til formål å påvirke for ikke å si forføre modelleseren. Formen bidrar til en forsterkning av innholdet, og påvirkningskraften ligger skjult. Det er forståelig at betegnelsen Multisystemic Therapy eller forkortelsen MST blir brukt i en presentasjon av modellen, men kanskje noe spesielt at Multisystemic blir nevnt 31 ganger og MST 105 ganger i en 12-14 siders tekst. Det kan ligne på at vi står overfor en merkevarebygging, dvs ”branding” ved at tre ikke helt uvanlige ord, *multi*, *systemisk* og *terapi* blir satt sammen.

Nærlesing av denne teksten viser at det er noen ord, eller rettere begreper som blir signalord. Disse blir til tunge meningsmarkører som opptrer som vannskilleord. Som allerede nevnt flere ganger, skriver MST seg inn i én vitenskapelig genre. Begreper fra denne tradisjonen blir brukt som et fundamentalt skille, en dikotomi, mellom seriøs forskning og metafysikk. Dette er et skille vi blir minnet om i lesingen av denne teksten.

Her er en opptelling av signalord innen denne tradisjonen.

”Rigorous controlled evaluations”/”outcome studies/effect studies”(9 ganger på de første 4 sidene) (noen ganger blir det smør på flesk, men men; de står der). Ved å ta med begrepet ”randomly assigned”, som har med innfrielsen av gullstandarden å gjøre, blir disse signalordene (mantraen) nevnt 15 ganger på de resterende sidene.

Innen PR og reklamebransjen er det viktig å finne, eller rettere, skape dvs *design* de rette og mest i øynefallende ordene, både for det produktet en vil promotere og like viktig å finne ord

som kontrastere/karakteriserer/karikerer ”det eller de andre”, det som er alternativet. Også her er det mulig å spore stor kreativitet, på begge områder. Betegnelser som skiller MST fra resten gir seg tydelige språklige utslag og forskjellene blir, nok en gang, slående, dvs iøynefallende.

Utover ”det kontrollerte forsøket” som blir praktisert som et effektivt vannskille mellom ”vi og de andre”, ”vi” innenfor og ”de andre” utenfor, skal jeg ta fram noen andre betegnelser som kan ha lignende funksjon. Disse er muligens ikke like lette å få øye på. Begrepene ”Usual Services” og ”Traditional Services” er rommelige, upresise og mangetydige. Det har jeg allerede påpekt en del ganger og skal la ligge her.

I denne sammenheng vil fokus være på hva slags betegnelser er dette og hva slags konnotasjoner de bringer med seg? De gir inntrykk av noe bokstavelig talt *vanlig og tradisjonelt*, noe gammeldags, noe forgangent og følgelig, noe passé. Noe som har hatt sin tid, sjanse og som burde være overmodent for utskifting. Om noen skulle være i tvil om dette, forsvinner tvilen når denne type innsatser ”beviselig” ikke virker til det bedre, men kanskje bidrar til å forverre situasjonen.

MST representerer det nye, det som ”beviselig” virker, også mot ”alle odds”, det virker der ingenting har virket tidligere. ”Family preservation”, (”familiebevaring”) er benevnelsen på dette nye og virksomme.

Det gir positive ringvirkninger langt utover den enkelte ungdom, (for familien, skolen og nabolaget) og er langtidsvirkende (i alle fall i over 2 til 4 år).

Konnotasjonene er annerledes og framtidsrettet: ”The Choice of a New Generation” for å låne Pepsi Colas effektive slagord i konkurranse med veteranen, Coca Cola.

Noen sentrale påstander, dvs som argumentasjonen dreier rundt, er uten referanse. Noen ganger synes det å være nok å vise til, eller rettere å antyde at ”det er noe alle vet”. Og da kan følgelig den som *ikke* fattet poenget på samme måte, oppfatte seg som en som er dummere enn andre, eller en som ikke har fulgt godt nok med. Da framtrer dette som en hersketeknikk med lange og solide tradisjoner i USA med oppstarten av PR-bransjen fra slutten av 1910-tallet. ”Familiebevaring” og ”tradisjonelle tjenester” er eksempler på ladede ord og kan forstås som moderne uttrykk for noe av det samme.

Walter Lippman (1889-1974) var en tidlig PR mann som forfektet effektive måter å ”manufacture of consent”, for å skape eller ”manufakturere enighet” på i bøkene sine ”Public Opinion” og ”The Phantom Public” og med fortsatt aktualitet:

Never talk to people about real ideas. Never try to inform people about what issues are at play. Go to the gut. *Symbols are more powerfull than ideas.*(min utheving). If you give people ideas they're going to argue with each other. They're going to debate things. But if you hit them with symbols, particularly symbols that have been separated from ideas and which have a kind of universal poignancy, you can turn a heterogeneous mass opinion into homogeneous perception, a homogenous will. (on p. 3-4) PR: Corporate Spin & Propaganda, Stuart Ewen interviewed by David Barsamian, http://subsol.c3.hu/subsol_2/contributors3/ewentext.html (lastet ned 21.03.08).

Stuart Ewens formidler at Lippmans hovedpoeng fra 1920 er at for å kunne overbevise eller påvirke, er det sentrale å øke følelsesaspektet og legge mindre vekt på betydnings- eller meningsinnholdet. Disse betraktningene har fremdeles stor betydning og gjennomslagskraft, nærmere 90 år etter de ble lansert.

3.1.9. MST - en invitasjon til dialog eller monolog?

Siden MST tilhører den tradisjonen som utelukkende tar på alvor den forskning som innfrir gullstandard¹ blir *innholdet* i hvordan MST blir presentert, mindre interessant eller viktig. Det sentrale er de grafiske sammenligningene, prosentforskjellene mellom MST og de tradisjonelle innsatsene. *Hva og hvordan* de konstitueres er uvesentlig. Faglige diskusjoner blir følgelig mindre interessante og kanskje mest forstyrrende - siden det er "The Bottom Line" (bunnlinjen) som er sentralt, både økonomisk og faglig. Nyanser som ikke passer eller sprenger denne rammen, er sand i dette maskineriet.

Byråkrater og politikere framstår som konsumenter og shopper rundt og da blir endimensjonale sammenligninger det som er mest effektivt. Politikk blir erstattet med administrasjon. En umerkelig og tydelig utvikling som har kommet i løpet av de siste ti-årene i Norge, men med en mye lengre fartstid eksempelvis i USA – og videreutvikles stadig. At det finnes alternative måter å evaluere resultater på utover gullstandarden blir kort avvist ved å slå fast på side 11 at "This NIMH-funded study evaluates a family alternative to the costly and *clinically unproven practice* (min utheving) of hospitalizing youth presenting psychiatric emergencies such as psychosis and threats of suicide and homicide". Dette er ett for smalt nåløyne og får samtidig fram hvor fundamentalistisk MST framstår. Det finnes alternative dvs andre vitenskapelige tilnæringer som vil kunne vise til resultater.

¹ jamfør. 3.1.4.1. Marthinsens siste setning før sitatet til Taylor og White, at for de mest rettroende eller fundamentaliske, blir kvantitative undersøkelser verken tatt med eller nevnt en gang.

For det er nødvendigvis ikke sånn, "*Absence of evidence is not evidence of absence*", som det ble uttrykt ved Society for Psychotherapy Research in Montreal i 2005. Roth and Fonagy (2005) påpeker også dette i kapittelet *Issues in Evidence-based practice: Can absence of evidence be taken as evidence for ineffectiveness?*" (Rønnestad 2008).

Det er ikke uvanlig i vitenskapelige artikler at det er en avslutning eller oppsummering som gjør opp status og sier noe om hvor langt forskningen er kommet. Hva denne aktuelle forskningen har bidratt med og ikke minst viktig, hva slags utfordringer som fremdeles står igjen, og med forslag om hvilken retning framtidige forskningsinnsatser bør gå. Dette vil samtidig være en påminnelse om å være underveis kunnskapsmessig og trygt innenfor en Popper inspirert vitenskapelig tradisjon.

I Steinar Kvales bok *Det kvalitative forskningsintervju*, beskriver han intervjueren som gruvearbeider eller reisende. Denne metaforbruken er til hjelp for å beskrive innholdet i denne MST teksten. En reisende er underveis og kan komme hjem forandret i forhold til da reisen startet. "Reisen kan føre til mer enn ny kunnskap – det kan også skje en forandring med den reisende. Reisen kan spore til ettertanke og refleksjon, og dermed vise intervjueren vei til ny selvinnsikt, så vel som å avsløre verdier og tradisjoner tidligere tatt for gitt." (Kvale 1997:20). Hva antydes eller uttrykkes i MST brosjyren? I Kvales metaforbruk, står vi overfor gruvearbeideren som har funnet gull. "Noen gruvearbeidere leter etter objektive fakta som kan kvantifiseres, andre etter gullkorn som inneholder en sentral betydning" (Kvale 1997:19) og klar for eksport til hele verden, dvs at funnene er allmenngyldige og står over tid og sted, kontekst- og følgelig kulturuavhengig.

Det følgende er lite poeng, men det mest selvkritiske jeg finner i MST brosjyren er på slutten, under pkt 8 på s. 11 der "de", dvs MST, hadde forventet at forskjellen mellom MST innsatsen og de andre "usual juvenile justice services" skulle ha vært større enn resultatene i denne undersøkelsen viste. Konklusjonen som blir trukket er en understreking og påminnelse av viktigheten å følge manualen til punkt og prikke. "These result highlight the importance of maintaining treatment fidelity when disseminating complex family-based services to community settings". Det er med andre ord en grenseløs tro på at prototypen kan "slå seg gjennom alt kjent og ukjent panser" for å låne et bilde fra omtale av gode panservernraketter. Et annet poeng som er slående gjennom deler av denne teksten, er at positive fund "forskotteres" ved gjentatte ganger å snakke om at det er mange "kontrollerte"

forskningsprosjekter underveis ved ledende universiteter og anerkjente forskningsinstitusjoner. Det er liten ydmykhet om det kan finnes *grenser* for hva denne modellen kan make. *Prototypen* for ”den ultimate” løsningen er her. Det eneste som gjenstår er en mest mulig effektiv spredning av denne modellen til verden.

3.1.10. Tekst og kontekst

Til nå har jeg analysert teksten som en frittstående tekst. Enhver tekst blir til og skriver seg inn i en kontekst. Den er mao situert historisk, politisk og samfunnsmessig. Uten å ta med dette noe mer detaljert, blir det også vanskeligere, for ikke å si umulig, å kunne forstå utformingen av den amerikanske MST teksten på dens egne premisser. Dette er spesielt viktig siden denne teksten ble overført fra sin opprinnelige kontekst og presentert i den norske. Et av spørsmålene i min problemstilling var: hvilke virkemidler brukes for å overbevise mottakeren? For å kunne gi et fyllestgjørende svar, blir det nødvendig å se nærmere på noen utviklingsstrekk innen det amerikanske samfunnet.

Noen ganger er en omvei raskeste vei til målet.

3.1.10.1. Reklamen – litt historie

I gjennomgangen av MST brosjyren har jeg vist hvordan reklamegenren er tydelig til stede i teksten og her er poenget å få fram noen utviklingshistoriske trekk som kan bidra til en større forståelse av hvordan MST plasserer seg og må forstås som situert i det nordamerikanske samfunnet for noen tiår siden.

I tråd med Bourdieu framstår ethvert samfunn som ”naturgitt” som noe ”uforanderlig” i alle fall overfladisk sett og uten nærmere ettertanke og undersøkelse. Også inspirert av Bourdieu var jeg på let etter å finne et brudd, et tydelig før og etter, opprinnelsen eller mindre pretensiøst, en tid da reklamebransjen var mindre synlig eller tilstedeværende i samfunnet, for lettere å spore starten av noe nytt, av nye trender.

Fra før 1850-tallet var det som kan kalles reklame enkle kunngjøringer om alt fra arrangementer til spesielle varer som var å få kjøpt hos den lokale kjøpmannen. Men etter hvert ble det tydelig at det ikke var nok å annonsere passivt, det ble også nødvendig i tillegg å få oppmerksomhet, bli lagt merke til, både på torget og i reklamen.

Dermed ble reklamen markedsgrisk og overdrivende. Reklamen slik den fremsto i aviser og tidsskrifter skulle gjøre samme jobben som den som sto på torget og solgte

eggene sine! Typisk for denne forståelsen av at reklame kan ha sin egen retorikk- eller overtalelsesevne- var annonser og plakater for omreisende sirkus, tivoli eller teatergrupper. (Selfors:23-24).

Idealtypisk framstilt kan en si at i utgangspunktet var behovet å få fram opplysninger om varer og tjenester som det var et naturlig *behov* for. Utfordringen var at kjøper og selger ”måtte finne hverandre” til gjensidig nytte.

Selfors nevner også reklamen eller ”pushingen” av patentmedisinene: eliksiren mot all verdens lidelser, kokt sammen av folk som hadde greie på urter, folkemedisin og gjerne litt overtro i tillegg. Coca Cola var av det slaget og markedsførte seg fra starten i 1886 som en drikk som motvirket tretthet osv. - noe som kanskje ikke var så rart siden det innholdt kokain, seinere og motvillig erstattet med koffein. Coca Cola er et godt eksempel på et produkt som kundene blir avhengig av og som via reklamen også selger en image. Å drikke cola blir framstilt som et ”statement”, et signal om hvem man ønsker å bli oppfattet som.

Et naturlig skritt var merkevareannonser som i følge Selfors kom allerede fra 1870-80 tallet. ”Mye tyder på at patentmedisinen var mer effektiv for reklamens utvikling enn mot de plager og skavanker den skulle kurere.” (Selfors:26). Reklamen var ved forrige århundreskifte blitt en egen profesjon og kommet for å bli, som det heter. Kritikken mot reklamen fra den gang er gjenkjennelig; at den skapte falske behov, overdrivelser, manipulering og at folk kjøpte mer enn de trengte.

3.1.10.2. Public Relations – et nord-amerikansk påfunn som satte spor

Det er ikke uvanlig å oppfatte reklame og PR som to sider av samme sak, eller i alle fall i slekt. Reklamen har en lengre historie enn Public Relations og det går an å hevde at målene eller hensiktene i utgangspunktet var forskjellige. Ikke uventet starter også denne trenden i USA. Edward Bernays (1891-1995) blir sett på som en av de mest sentrale pådrivere eller utviklere av moderne Public Relations (PR). Han var nevø av Freud og gjorde aktivt bruk av psykologi og studerte nøye onkelens teorier om underbevisstheten, samt andre sosiale vitenskaper for å utvikle mer effektive måter å påvirke mennesker på.

For å ta med noen av teknikkene ”The Father of Spin” bidro med i sitt over hundreårige liv er det å *lage en hendelse* til noe ekstraordinært ved å orientere media om dette nye, det å *samle uttalelser fra ”uavhengige” eksperter*, vise til *uavhengig* forskning, overstrømme aviser med leserinnlegg fra toneangivende krefter og institusjoner, *være nøye med hva slags ord en setter på det en vil promotere* og også det en vil bli kvitt, *gjenta budskapet om igjen og om igjen*.

Som han skrev "the emphasis by repetition gains acceptance for an idea, particularly if the repetition comes from different sources." (Tye 2002:40).

Det sentrale er å bruke tid på å bygge opp et solid image, et symbol som lever sitt eget liv, helst uten omfattende vedlikehold.

Det ble mindre viktig å dekke basale behov (needs), (det er grenser for hvor mye mat og klær en trenger). Befolkningen skulle påvirkes til å bli konsumenter og det sentrale var å skape stadige "større" ønsker (wants) og poenget var at befolkningen stadig skulle ønske seg mer og i alle fall noe bedre enn naboen. Dette siste var bl. a. for å bidra til å redusere tendensene til organisering av politiske krav eller politisk aktivitet over til individuelle konsumenter. Symbolene ble viktigere enn realitetene. Lykke, ble det hevdet, lå i å ha ting og ønskelisten ble aldri innfridd.

Det var ikke bare propagandaminister Goebbels som ble inspirert av Bernays, men han studerte i alle fall bøkene nøye og brukte dem, som kjent, med stor effektivitet.

Bernays' innflytelse i det amerikanske samfunnet kan dokumenteres å være enorm innen alt fra:

- å få kvinner til å røyke sigaretter, omtalt som "the torch of freedom", og uttrykk for kvinnefrigjøring
- designet statskuppet mot en lovlig valgt president i Guatemala på 50-tallet for å sikre United Fruits profitt og kontroll med bananproduksjonen
- til å hjelpe til med hvordan presidentkandidater skal drive valgkamper, dels for å skade/sverte opponenten og framstå som den beste kandidaten.

Målet helliger midlene. Innholdet i Pentagon papirene har også mange umiskjennelige spor av Bernays, noe Hannah Arendt var tidlig til å avdekke (Arendt 1971). Titlene på bøkene hans gir tydelige signal om hva han var opptatt av og hvor hovedinteressene hans lå: *Crystallizing Public Opinion (1923/1934)*, *Propaganda (1928)*, og *The Engineering of Consent (1955)* for å nevne noen. I *Crystallizing Public Opinion* og *Propaganda* argumenterer han for og beskriver viktigheten av å utvikle PR-profesjonen.

Et av hans sentrale utgangspunkt/premiss er at mennesket er et flokkdyr, som egentlig ikke vet sitt eget beste og som i tillegg er lett å lede. Bøkene er instruktive og kan oppfattes som håndbøker, og i dagens språkbruk, *manualer*, i hva som skal til for å forme oppfatningene til folk mest mulig effektivt.

På samme måte som Lippman (nevnt tidligere), advarte også Bernays mot å bygge på argumenter og at det finnes mer direkte og ikke minst mer effektive måter. "In place of thoughts it (group mind) has impulses, habits and emotions. (...) By playing upon an old cliché, or manipulating a new one, the propagandist can sometimes swing a whole mass of group emotions" (Bernays 1928:50-51). Abstrakte diskusjoner og omfattende faktagrunnlag er nødvendig for PR agenten, men utelukkende til *internt* bruk og "cannot be given to the public untill they are simplified and dramatized. (...) When an appeal to the instinct can be made so powerful as to secure acceptance in the medium of dissemination in spite of competitive interests, it can aptly be termed news." (Bernays 1934:170-171).

Habermas oppsummerer noe av dette ved å skrive: "Ved hjelp av dramatiske presentasjon av fakta og kalkulererte stereotypier sikter de mot en "reorientation of public opinion by formation of new authority or symbols which will have acceptance." (Habermas 1971:180).

Etter å ha fått innblikk i PR historie, altomfattende og ofte skjulte innflytelse, forandret denne analysen karakter. Den ble noe mer enn utelukkende en analyse av genre-dialog og intertekstualiteten *mellom* vitenskap og reklame. Historisk var forskjellene mellom reklame og PR tydelige og Bernays gjentok dette skillet mange ganger. Målsetningen for reklamen var mer begrenset (Bernays 1928:39, Tye 2002:101). PR-ens ambisjoner derimot var bokstavelig talt grenseløse.

The public relations counsel, then, is the agent who working with moderen media of communication and the group formations of society, brings an idea to the conciousness of the public. But he is a great deal more than that. He is concerned with courses of action, doctrines, systems and opinions, and the securing of public support for them. (Bernays 1928:38).

Den historiske forskjellen, mellom PR og reklame er blitt utvisket og et tegn på det er at de største PR-byråene nå er eid av reklamebransjen (Tye 2002:101).

I denne sammenhengen er poenget at MST benytter seg av teknikker som er gjenkjennelige innen PR-bransjen, blant annet i måter å bestemme hva som er holdbare og uholdbare måter å gjennomføre evalueringer på. Ved å unngå en åpen kappestrid mellom likeverdige innsatser. I valg av ordene som blir brukt for å fremheve egne innsatser og marginalisere "de andre" (jamfør tabellen).

USA var også tidlige med å utvide reklamens og PR-ens område til også å gjelde politiske kampanjer og bearbeiding av opinion i forbindelse med å forberede og gjennomføre kriger på.

Det er logisk at det som har vist seg som effektive måter å selge varer på, blir overført til utvikling og salg av tjenester også. I USA er det få, hvis noen områder som ikke blir lagt ut for salg, det vil si, til ”de frie” markedskreftene. USA framstår som et fyrtårn og en grundigere forståelse av denne utviklingen blir sentral. USA har i liten grad lagt restriksjoner på hva det kan reklameres for og heller ikke hvordan. I Norge har det vært seriøse forsøk på å begrense både *hva* det kan reklameres for og også *hvordan*.

Vi har (...) forsøkt å beskrive en reklameprofesjon og et mediefag som har fått utvikle seg i fred og ro over mye lengre tid enn de fleste tenker på. Et globalt fag, men sterkt preget av amerikansk markedsliberalisme, en liberalisme som det europeiske og spesielt de skandinaviske etterkrigssamfunn lenge ønsket å verne seg mot. (Selfors 2000:162).

I en stadig mer globalisert verden blir nasjonale restriksjoner lett omgått og/eller latterliggjort. Bruk av klart ulovlig reklame gir gratis oppmerksomhet før en eventuell rettssak som også kan sees på som en kalkulert gratisreklame. Form blir tillagt mer vekt enn innhold. Det er noe av det jeg mener å ha påvist i analysen av MST. Den vitenskapelige ambisjonen er tydelig og innfrielse av kravene til det kontrollerte forsøket blir det eneste som blir tillagt vekt. Ved å gå nærmere inn på måtene disse høye kravene blir innfridd på, og også hvordan noen funn blir presentert, mener jeg at MST ikke er tro mot egne krav. ”Reflexivity is a key issue in the human sciences” (Hall1997:38) og Skjervheim ville nok ha påpekt at det er ”sjølvrefererende inkonsistens”(Sundbø:12) i store deler av denne modellen. Og følgelig at det som blir presentert ikke en gang innfrir egne krav til vitenskapelighet som bl.a. intellektuell redelighet og åpenhet om alle sider ved forskningsprosessen. Simpsonville undersøkelsen med et utvalg på 84 ungdommer blir tillagt gullstandardverdi og det trekkes vidtrekkende konklusjoner (3.1.7.).

Med Hannah Arendt (1970) kan vi si at inntrykket (imagen) blir viktigere enn realitetene de skulle symbolisere. En åpen diskusjon eller debatt om *ulike* virksomme modeller eller tilnærminger blir det ikke åpnet for. Det er kanskje noe mer forståelig i et samfunn der konkurransen mellom denne typer tjenester er beinhard.

3.1.10.3. Samfunnssystem

MST-modellen blir overført fra et samfunnssystem til et annet. Denne overgangen eller overføringen må kommenteres eller problematiseres i lys av samfunnskonteksten. Nok en gang blir det i grove trekk.

Forskjellige samfunnssystem vektlegger sentrale verdier og institusjoner ulikt. Statens rolle er ett av dem: Er det ønskelig at den er aktiv eller passiv, med omfattende eller begrenset makt? Med en forenkling kan USA og Kina være eksempler på motpoler. Et sentralt begrepspar som får fram dette skillet kan være forholdet mellom individuelle og samfunnsmessige *rettigheter og plikter*.

”Ett samhälle kan ha mycket varierande nivåer på rättigheter och skyldigheter för sina medborgare. Det förefallet dock som om det måste vara en parallellitet och balans mellan de båda elementen för att systemet inte ska spåra ur.”(Nils Bejerot 1981:39-40).

I Ville Vesten var det få rettigheter og få plikter. ”The Land of the Free and the Brave”. ”Å være sin egen lykkes smed” er et slagord som passer som en god beskrivelse på dette samfunnet. Minst mulig innblanding fra lokale, statlige og føderale myndigheter ble og blir fortsatt tilstrebet.

De kinesiska folkkommunerna och de israeliska kibbitzerna representerar den andre ytterligheten. Varje medborgare har där mycket långtgående rättigheter och omfattande skyldigheter i intim inbördes balans. Mellan dessa båda ytterligheter finns alla andra varianter. (Bejerot:1981:40).

De skandinaviske velferdsstatene er forsøk på et historisk brudd og alternative løsninger der forholdet mellom rettigheter og plikter blir mindre balansert. En forutsetning for dette er en politisk aksept om at det offentlige påtar seg et ansvar for å bygge ut og drive omfattende velferdstjenester innenfor mange områder, en sosial infrastruktur. Forholdsvis høy skattlegging er et fundament i denne modellen. Denne solidariske samfunnsmodellen er et resultat av lange og harde politiske kamper og forutsetter fortsatt aktiv politisk støtte for *hele* modellen. Det er med andre ord en sårbar modell som er uten lang og omfattende historie, og den kan følgelig ikke taes for gitt. Den er under stadig politisk press. ”Det snør ikke skispor” har vært Skiforeningens slagord noen år og påminnelse for å rekruttere medlemmer og får fram poenget om at ingenting, heller ikke skispor, skaper seg selv. Velferdsstatens og dens ordninger kan bli tatt for gitt, men *forutsetter* aktivt og vedvarende vedlikehold og fornyelse. Det har med andre ord med målrettet politisk innsats å gjøre. Uten det ”(mals) hela solidaritetstänkandet då sönder och förvandlas til ett idealistisk irrbloss i historien, (...) (Bejerot 1984:61).

Poenget her er at det er selvsagt mulig å overføre en modell fra en kultur til en annen også når det dreier seg om vesensforskjeller i det ansvaret det offentlige har som garantist for og betaler av velferdsordninger. Men *en* forutsetning er å være klar over og tematisere tydelig hvordan strukturelle *forskjeller* kan slå ut, og åpent erkjenne hvordan denne type forskjeller kan gi seg utslag, og hva som kan gjøres for å la seg inspirere og å unngå ”å slå ut barnet med badevannet” - eller å finne ut for seint at barnet var allergisk mot det importerte badevannet. Selv om det er forskjeller mellom delstatene i USA med hensyn til hvor godt utbygd offentlige velferdsordninger er, er forskjellen til Norge større. Dekking av behovet for denne type tjenester er i USA overlatt til private aktører og konkurransen er omfattende, synlig, pågående og tidvis aggressiv. Dette gir seg ikke minst uttrykk i presentasjonsmaterieell som hver enkelt tilbyder prøver å rekruttere nye kunder på. Innenfor en rendyrket markedsøkonomi er valget ”å ekspandere eller forsvinne” en nødvendighet og en logikk som også MST er underlagt.

Og terapi er (også) industri og butikk. Spørsmålet blir om det er vitskap eller marknadkrefter som styrer ”vare”-produksjonen”. I USA har talet på profesjonelle terapeuter auka med 275 prosent sidan midt på 1980-tallet (...). Å etablere sin eigen terapi, gjerne med et kontrollert forsøk i botnen, skrive ei bok, påfølgjande workshop karusell og TV-innslag, kurs og sertifisering, er som å etablere ein middels stor norsk bedrift – før eventuell eksport. (Ekeland 1999:1039)

Noen år før MST ble presentert i Norge, hadde de etablert seg i Canada. For MST var Norge strategisk viktig. En vellykket etablering her, i det første landet i Europa, ville kunne fungere som ”brohode” - et viktig oppmarsjrområde for utvidelse i Europa. MST følger i Coca Colas fotspor og ser på Norge som et viktig testland for nye produkter og effektive salgsstrategier. Dette er ikke en kritikk av MST, siden ”sådan är kapitalismen”, men mer et signal om noe av det jeg kommer til å være opptatt av ved gjennomgangen og analysen av de to norske tekstene.

Det går an å hevde at MST brosjyren representerte noe nytt i Norge, en annerledes måte å presentere et behandlingsopplegg på.

Bevisst eller mindre bevisst frå reklameprodusentane si side møter individannonsen med kulturell ballast. I denne ballasten finst det kunnskap og verdiar knytte til desse tekstane eller strukturane, samt korleis ein tolkar annonsen. Denne type reklame og med vekt på den overbevisende formen har hatt en ikke ubetydelig virkning. (von der Lippe 2001:82)

Det nye er vi uforberedt på og spesielt den genre-blandingen, jeg tidligere har vært inne på. Den virket heldekkende og med høye vitenskapelige ambisjoner. Innsatser som er utviklet i Norge og evalueringer som var gjennomført innen vår kontekst, falt igjennom. Innpakningen blendet for innholdet og den norske debatten om grunnlagsproblemer innen samfunnsvitenskapenes teori (Slagstad(red.) 1976), også kalt positivisme-debatten, ble marginalisert eller utelatt og følgelig ikke tatt på alvor. USA har i lang tid fungert som en lederstjerne og vært til inspirasjon på mange områder, dvs satt standarder. Men det trenger ikke bety at det egenutviklede er mindreverdige.

3.2. Multisystemisk terapi

3.2.1. Innledning til Ogdens artikkel.

Første gang MST ble presentert på en omfattende måte på norsk var i artikkelen ”Multisystemisk terapi” i *Spesialpedagogikk*, nr 5/98.s.16-24.

Terje Ogden står som forfatter. I en ingress blir det opplyst: ”Artikkelen baserer seg på artikler og forelesninger Henggeler holdt sammen med Melisa Rowland på Norges Forskningsråd ekspertkonferanse om spesielt vanskelige og utagerende barn og unge.”

Artikkelen er på 8 sider og etter en innledning, strukturert ved deloverskrifter som:

”Empiriske årsaksmodeller”

”Familiebevaring og tjenestesystemets organisering” på s. 16

”Behandlingstilnærming”

”Familiens engasjement og muligheter”, på s 17

”Behandlingsmål”, på s. 18

”Behandlingsorganisering”, på s. 19

”Effektstudier”, på s. 20

”Vurdering av multisystemisk terapi”, på s. 21

I artikkelen er det en tabell. En tegning av noen som spiller basketball, mens andre ser på. Ellers er det en fotnote og referanser.

3.2.2. Språklig forståelse, mer enn oversettelse av ord

Et selvsagt og følgelig lett oversett poeng er at bruken av samme term, kan ha vidt forskjellige meningsinnhold i en kultur, sammenlignet med en annen. Disse mulige forskjellige konnotasjonene må letes fram, ellers blir forskjellene i hvordan for eksempel ”familie” blir oppfattet fra kultur til kultur, og også hvordan *innholdet* forandrer seg over tid i *en* kultur,

underkommunisert. De er til stede, og virksomme, men skjult. Den begrepsmessige enigheten, ”en familie er en familie”, er spuriøs eller tilsynelatende.

Uten denne type årvåkenhet er det også vanskelig å komme på sporet av at bruken av de samme ordene, eksempelvis ”effektivitet, både klinisk og økonomisk”, også kan ha helt forskjellige meningsinnhold i ulike kulturer. For å finne mer ut av dette, blir det nødvendig å gå tettere på teksten. Konteksten der termen hadde sin begynnelse/oppkomst kan bli utslagsgivende. Innenfor en individsentrert markedsøkonomi, der for eksempel forsikringsselskapene er sentrale aktører, kan opptatthet og vektlegging av eksempelvis ”effektivitet, både klinisk og økonomisk”, bety en avkorting av et tjenestetilbud, men trenger ikke å ha de samme dramatiske konsekvenser innenfor en fungerende velferdsstat med aktiv støtte i befolkningen.

Ogdens artikkel er på en i øynefallende måte strukturert annerledes enn den amerikanske. Den starter ikke med suksesshistorien, den er uten grafer, og den bygges opp bit for bit. Først teoriens innhold, så effektstudier og til slutt med noen refleksjoner, blant annet om modellens anvendelighet i en norsk kontekst. Den følger med andre ord en tradisjonell struktur for skriving av en vitenskapelig artikkel innenfor naturvitenskapene, IMROD – introduksjon, metode, resultat og diskusjon. Ogdens artikkel gir inntrykk av å privilegere det vitenskapelige element. Ved denne vektleggingen marginaliseres reklamespråket, men salgsaspektet er like fullt sterkt til stede, om enn på andre og mer subtile måter enn i den amerikanske teksten. Konklusjonen blir like fullt den samme i begge publikasjonene: MSTs innsats er overlegen andre innsatser. Eksempler på dette skal jeg komme tilbake til.

Det kan være flere grunner til disse forskjellene i presentasjonsform. Den ene er at da denne artikkelen ble skrevet var det allerede bestemt at MST skulle etableres i Norge. Innsalget var allerede avsluttet. Den andre kan være at tidsskriftet henvender seg til lesere, modellmottakere, som allerede er interessert i tema og klare for å ”gå rett på sak”. De har ikke behov for noen prinsipiell verdidebatt om mål og mening. Overdreven reklame ville kunne virke forstyrrende og til og med demotiverende for dette tidsskriftets lesere.

Artikkelen baserer seg på artikler og forelesninger Henggeler holdt sammen med Melisa Rowlands, og det gir inntrykk av at artikkelen tidvis er et ”klipp og lim produkt”. Med Ogdens kommentarer underveis, blir lesingen av den mer komplisert. Overgangene blir glidende, og tidvis også vanskelig å vite hvem sine synspunkt som blir presentert: når formidler teksten utelukkende det tankeinnhold som MSTs grunnleggere står for og hva er klare tillegg og følgelig Ogdens originale eller rettere, hans egne bidrag? Mulighetene for

gråsoner er med andre ord store og stiller store og annerledes krav til analysen av denne teksten. Når professor Terje Ogden står som forfatter av denne teksten bidrar det i seg selv til å gi innholdet ekstra tyngde. Hans mangeårige virke innenfor deler av dette feltet, kan oppfattes som en ekstra norsk kvalitetskontroll. Og det at *han* skriver artikkelen og følgelig går god for innholdet, autoriserer MST i den norske konteksten. Det er signaturen professor Ogden som er det sentrale her. Ogden framstår som en garantist for grundighet, ikke minst for at den kulturelle overføringen synes uproblematisk og er følgelig en ekstra kvalitetssikring. En direkte oversettelse av MST-brosjyren ville ikke ha hatt samme effekt.

Men siden det å lese den amerikanske MST-teksten ”mothårs” eller kritisk, førte til oppdagelser av noen glipper, haltende resonnement og at presentasjonsformen skygget for innholdet, gjør det lesingen av denne teksten ekstra interessant. Hva tar han med, hva fremheves, hva marginaliseres, hva utelates og ikke minst hvordan blir de historiske og sosialpolitiske *forskjellene* og kulturelle overføringer tematisert og beskrevet?

3.2.3. Genredialog og intertekstualitet

Som allerede sagt, er det mulig å oppfatte den amerikanske brosjyren som et salgsdokument. Og forventingen er at Ogden tar mål av seg å presentere denne modellen med en større distanse og ikke som et like tydelig reklameinnslag.

Tidligere har jeg påpekt at et ord er noe langt mer enn formidler av nøytral informasjon. Ordenes konnotasjon endrer seg innen et språkfelleskap og det samme kan skje for det språket det oversettes til. Dette stiller meget store krav til oversetter. Å oversette godt er vanskelig og krevende og kvaliteten på oversettelsen kan være lett å spore. Det tredje er selvsagt å unngå å bruke engelske ord og uttrykk, som ikke finnes i originalen eller uten *forsøk* på oversettelse. Disse ønskene er forståelige og ikke urimelige, framsatt av en med norsk som morsmål.

Ved å sammenligne språkbruken, brukes det en del inkluderende og myke ord. Ett eksempel er ”nested” (s.5) i MST brosjyren, som gir inntrykk av et mykt, trygt og godt rede. Ogdens språkbuk virker mer teknisk og instrumentell (”problematisk transaksjoner” (s. 16), og ”restrukturere det sosiale” (s. 17), for bare å nevne noen. Andre ganger er de amerikanske ordene brukt direkte og uten forsøk på eller forslag til oversettelser. Noen tredje ganger blir

engelske ord brukt uten forsøk på norsk oversettelse (som "street smart" og "common sense"). Det første av disse to er ikke vanlig i USA, men kan være i slekt med "street wise", og kan oppfattes å bety en viktig kompetanse som erverves/oppnåes langt fra de formelle undervisningsinstitusjonene. Det andre, "common sense", mister vel ikke så mye meningsinnhold om det hadde vært oversatt med "sunn fornuft"? Hva grunnene kan være for at Ogden i så liten grad bestreber seg på å skrive et godt norsk, blir bare gjetninger og ligger i alle fall utenfor denne oppgavens hovedansvar. Men det kan være uttrykk for at han mener at norsk er et for fattig språk, at det er uttrykk for språklig slapphet eller er det uttrykk for et ubetenksomt forsøk på å virke mer akademisk? Det er en utfordring å vite hvordan en skal oversette institusjoner som finnes bare i ett land. Ungdomsfengsel har vi ikke i Norge, og det ordet som blir brukt i MST brosjyren er bl. a. "correctional facilities", og "incarceration" om det å være eller stå i fare for å bli internert eller fengslet. I Ogdens artikkel blir ikke ordet "ungdomsfengsel" brukt, men "correctional facilities". "Forbedringsanstalt" ville ha vært en dekkende oversettelse, om enn med en uheldig historisk klang eller bismak i norsk sammenheng. Det mest korrekte ville ha vært "ungdomsfengsel". Men denne institusjonen har også en historie i Norge og ved å bruke den *amerikanske* betegnelsen, bidrar det til at innholdet blir mindre tydelig og ufarliggjøres.

Særtiltak kan føre til en konsentrasjon av ungdommer og miljøer som helst burde vært oppløst eller splittet. Det klassiske eksempelet er *ungdomsfengselet* (min utheving). Denne institusjonen ble lagt ned i Norge fordi det førte med seg oppsamling av kriminelle ungdommer som gjensidig øvet en negativ innvirkning på hverandre. (Helland og Øia 2006:209).

Hvorfor blir det engelske ordet benyttet? Det er tydelig at det repressive apparatet finnes, det blir brukt og det har vist seg virksomt i den amerikanske modellen, og som i sin tur bidrar til at ungdom og familier velger MST når de blir spurt, dvs stilt overfor valget. Tydeligheten om dette sentrale poenget i den amerikanske modellen er ikke tematisert åpent i Ogdens artikkel. Den er marginalisert. Nærmest kommer han når Simpsonville undersøkelsen skal presenteres. Han skriver: "Prosjektet omfattet 84 alvorlig ungdomskriminelle som var akutt utsatt for å bli internert på grunn av alvorlig kriminell aktivitet." Det er vanskelig å få tak i den presise meningen i setningen, men inntrykket er at det var like før de ble internert, dvs plassert, i ungdomsfengsel. Samme setning i original lyder: "The Simpsonville project included 84 juvenile offenders who were at imminent risk for out-of-home placement due to their serious criminal activity". Måten jeg forstår dette på er at her er en del ungdommer som tidligere har

”vært tatt” og sonet dommer i et ungdomsfengsel og som ved ny kriminalitet blir stilt overfor et tydelig valg, enten ny fengsling eller å bli ”dømt” til MST-oppfølging. Denne type intervensjon er virksom også utlagt som ”å jobbe med riset bak speilet”. Det er som om Ogden ikke vil ta med den sosialfaglige debatten i Norge om tvang og frivillighet, en debatt som var spesielt tilspisset fra begynnelsen av 1980-tallet, og som var starten på kollektivbevegelsen. Dette er en spesiell svensk/norsk behandlingsmodell som fortsatt kan vise til solide resultater, lignende det MST reklamerer med, dog uten å innfri gullstandard. Siden inkluderingskriteriene blir praktisert veldig snevert á la Taylor og White som Edgar Marthinsen refererte til under pkt 3.1.4.1. Genre-tradisjon, blir denne type forskning ikke tatt med i en oversikt av norsk evalueringsforskning. Professor Edle Ravndal er blant annet inne på noe av dette i foredraget ”Drug Treatment in 2004 – Evidence Based Research or qualified Beliefs?”(Ravndal 2005). Hun mener at en todeling (dikotomi), blir for streng og har som konsekvens at mye relevant forskning og virksom praksis, for eksempel strukket på norsk kjøp, ikke får den oppmerksomhet det fortjener.

Det er ikke utelukkende i forhold til behandlingssinnsatser at en tydeligere tematisering av hva en kulturell overføring (oversettelse), savnes eller i liten grad er synlig til stede i denne teksten. Det virker som om Ogden mener at USA og Norge er innenfor samme forståelseshorisont. Dette blir formidlet ukritisk og uten tegn på distanse også når det kommer til den kulturelle oversettelsen. Hva som skiller og hva som er likt blir i liten grad tematisert. Dette viser seg mest ved det som *ikke* taes med som for eksempel hvor sentralt kirkens ungdomsarbeid er i original teksten og som bare blir utelatt i den fornorskede utgaven.

Er det noe som forsvinner i overføringen fra en kultur til en annen? Dette er ikke enkelt å få en oversikt over, spesielt siden det i liten grad blir tematisert? Hva mistes eller går tapt ved en overføring fra en kultur til en annen dersom den ikke aktivt oversettes kulturelt og ikke skjer på mottakerens premisser?

3.2.4. Hvem sier hva?

Utfordringen med å lese denne teksten har jeg allerede vært inne på og består i at det er umulig å få en klarhet i når det er MST som kommer til ordet, og når Ogden legger fram egne tanker og når det er en kombinasjon. Tidligere har Baumans begrep om *genre* og *genredialog* vært til hjelp for å komme nærmere tekstene. I tillegg til disse begrepene vil jeg ved hjelp av

begrepet *intertekstualitet* analysere deler av denne teksten – noe som signaliserer at jeg er opptatt av hvordan tekster går i dialog med hverandre, hvordan en tekst kan trekke med seg andre tekster. Bauman påpeker hvor mange muligheter dette åpner for når han skriver:

A performed text may be subsequently – or, to be sure, antecedently – reported, rehearsed, translated, relayed, quoted, summarized, or parodied, to suggest but a few of the intertextual possibilities. Here again, a focus on the calibration of the intertextual gaps between successive reiterations of a text in the dialogic history of performance illuminates the discursive foundations of sociohistorical continuity. (Bauman:10-11)

Når Ogden skriver “Henggeler kritiserer de rådende behandlingsmodellene for å klandre foreldrene for deres barns problemer heller enn å støtte dem i arbeidet med å løse dem. Holdningene har vært preget av at siden foreldrene har sviktet, så må de profesjonelle overta” (s 16), kan dette oppfattes som en videreformidling eller et referat av hva Henggeler (og MST) mener. Det er uklart når han referer til Storvolls undersøkelse fra 1997 (på s. 21) og viser at noen beskrivelser fra Norge er gjenkjennelige i MST materialet. Men det kan ikke utlegges som ”bevis” på at forholdene i USA og Norge er like. ”Disse beskrivelsene synes å stemme godt overens med de problemer og kjennetegn som målgruppen i MST har” (s. 21). Umiddelbart etterpå refererer Ogden til forskere som har analysert effekten av tiltak for ungdom med alvorlige atferdsvansker. Her konkluderes det med at ”ingenting virker”, og at det ofte går *dårligere* med institusjonsplasserte unge enn med dem som ikke får noe tilbud i det hele tatt. I neste setning blir Storvoll-undersøkelsen nevnt igjen.

Dette er eksempler på intertekstualitet og effekten av disse linjene må undersøkes nøye. Vi kjenner igjen ”nothing works” fra den amerikanske originalen, men på en finurlig måte framstår det nå også å gjelde *norske* forhold, også denne gang uten referanse. Men ikke nok med det, fortsettelsen etter kommaet gir også inntrykk av å gjelde norske forhold. Det er bevist at det går *dårligere* med de som blir institusjonsplassert enn de som ikke får noe tilbud i det hele tatt. Ikke bare er det store penger å spare, men resultatet for den enkelte ungdom blir også bedre ved *ikke* å gjøre noe. Dette mener jeg er en tydelig genreblanding, gjort på en kreativ måte blant annet ved å bruke ”nothing works” som en ”lydplakat”. Dette gir retorisk effekt.

Bauman nevner ”as a nagging reminder that gernes leak” og fortsetter med å beskrive betydningen av å blande genre:

“One value of the kind of formal and functional analysis I have attempted, I believe, is its potential for establishing a basis for the comparative investigation of such hitherto poorly understood dialogic genres as a key to a significant dimension of generic creativity” (Bauman 2004:29)

Det inntrykket leseren sitter igjen med etter en rask gjennomgang av dette avsnittet er annerledes og forskjellig fra en grundigere nærlesing av samme avsnitt. Effektivitetsstudier fra et land har *ikke* automatisk gyldighet i et annet land. Dette poenget ville ha vært vanskeligere å oppdage uten å problematisere eller bruke forskjeller i samfunnssystem som et analytisk skille.

Professor Terje Ogden tilhører og skriver innenfor det samme naturvitenskapelig paradigme som MST. Utlagt betyr det at kvalitativ forskning, det vil si som ikke innfrir den mye omtalte *gullstandard*, faller utenfor.

Tidligere er det redegjort for vesentlige forskjeller *innen* det som kalles ”tradisjonelle innsatser”, der innslaget av plassering i ungdomsfengsel som døgnplassering er tydelig. Ved at disse forskjellene ikke blir tydelig vist, blir faktagrunnlaget for den dramatiske og oppsiktsvekkende konklusjonen hengende i lufta. Den gir inntrykk av å si noe om alle typer institusjonsopphold, som påpekt, men begrenser seg til amerikanske erfaringer med plassering i ungdomsfengsel. Det er denne type plasseringer det advares mot. Ut i fra et behandlingsperspektiv, det vil si med ambisjon om positive forandringer, er målene nedslående. Det går bedre med de som ikke ble plassert. Også her savnes en tydelig referanse til *norske* forhold som for tiden ikke har ungdomsfengsel

Vi har til nå sett hvordan Ogden legger seg tett opp til og godtar MST virkelighetsbeskrivelse og følgelig oppfatning. I samme avsnitt og med referanse til Storvolls undersøkelse fra Norge, står det bl a at; ”av ungdom som fikk hjelp i rusmiddelomsorg fikk 67 prosent døgnbehandling, og blant institusjonsalternativene var kollektiv det mest brukte. Men flere av instansene gav uttrykk for at det var vanskelig å gjøre noe når barna/ungdommene selv ikke var motiverte eller ønsket hjelp, og når støtten fra familien var liten.”(Ogden 1998:22)

Inntrykket MST-teksten har gitt, er *ikke* at ungdommens *motivasjon* er sentral, men at de fleste ungdommer blir påvirket av ”riset bak speilet”, av å ha en rettskraftig dom og plass i et ungdomsfengsel. Som allerede nevnt, har dette i lang tid *ikke* vært et alternativ i Norge. Kollektivene har vært et mye brukt plasseringsalternativ og der motivasjon i liten grad har vært et inngangskriterium. Det er mer korrekt å si at kollektivene har vist nødvendigheten av

bruk av grader av tvang for å kunne være noe mer enn oppbevaring. Denne åpenbare *likheten* mellom MST og solide norske erfaringer, at motivasjon verken er en viktig, sentral eller en stabil forutsetning for å kunne vise til varige resultater, blir underslått.

Det neste poenget Henggeler kommer med er at ”tradisjonelle tilbud” er så fragmenterte og at de er for restriktive. Det stemmer sikkert i deler av USA, men ikke *nødvendigvis* i Norge og kan i alle fall ikke taes for gitt. Som leser hadde jeg forventet at forfatteren av denne norske teksten ville være mer hjelpelig med å skille på hvor så entydige erfaringer og forskningsresultat stammer fra.

Nederst på s. 22 blir spørsmålet stilt om MST-modellen og tiltakene lar seg omsette til norsk behandlingshverdag. Forventningen blir ikke mindre når neste setning er at noen motforestillinger melder seg. Min forforståelse tilsa at han bl. a. ville komme inn på de *reelle* utfordringene som den kulturelle overføringen representerer. Men han skriver: ”For det første er mange av institusjonstiltakene for barn og unge med alvorlige atferdsvansker etablert like mye for å beskytte samfunnet for de vanskeligste som for å gi dem egnet omsorg, behandling og opplæring.” Er vi i Norge eller USA nå? Det er uklart, men det har en (muligens tilsiktet) retorisk effekt ved at funnet blir gjort gjeldende for Norge også.

De siste 20 årene har jeg jobbet med denne målgruppen og jeg kjenner ikke igjen at samfunnsrenovasjon har vært en framtrødende drivkraft eller begrunnelse for innsatsene. Den målsetningen er gjenkjennelig og tydelig innen straffeapparatet i USA.

At Ogden i neste avsnitt skriver: ”Vi vet ikke hva slags innhold og kvalitet det var i institusjonsbehandlingen som Henggeler og andre kritiserer.”, og det gir et signal om at det i alle fall ikke er Norge det blir referert til. Men inntrykket som allerede er skapt, har nå satt spor. Det er i alle fall tydelig at forfatteren av denne artikkelen mener at Norge trenger ”En ekstrem oppussing”, og at det er nødvendig med omfattende import av evidensbaserte programmer, nesten uansett hvordan situasjonen er i Norge. Kartet har forrang framfor terrenget.

I nest siste avsnitt står:

Nye metoder og tilnærminger utvikles ofte av personer som i kraft av sin faglige kompetanse og karismatiske formidlingsferdigheter klarer å skape et behandlingsopplegg med medarbeidere og klienter forholder seg engasjerte og lojale til. Dermed blir det lett personfaktoren heller enn metoden den virksomme

behandlingsmodaliteten. I tillegg kan nyhetseffekten (Hawthorne effekten) ytterligere bidra til at nye metoder innledningsvis gi gode resultater.

Det er vanskelig å være uenig i dette. Og hva er alternativene? Det eneste Ogden kommer med er en metodefundamentalisme som uttrykkes på denne måten:

Hovedutfordringen består i å sikre at metoden eller programmet i nye sammenhenger implementeres slik det er planlagt, det vil si i overensstemmelse med sine prinsipper og retningslinjer ("treatment fidelity") samtidig som en tar hensyn til de kontekstuelle forutsetninger (muligheter og begrensninger) i det nye miljøet.

Forfatteren av denne artikkelen viser større kunnskaper om amerikanske enn norske forhold, uten at det sier all verden. Kombinasjonen av ikke å ta på alvor begrensningene innen denne forskningstradisjonen og unngå å tematisere vesensforskjellene mellom en fungerende velferdsstat og USA er slående.

3.2.5. Tabellen

Tabellen blir introdusert på tilsynelatende lignende måte som i originalen og på følgende måte: "I oversikten nedenfor er prinsippet om familiebevaring ved bruk av multisystemisk terapi sammenlignet med tradisjonelle tjenester (etter Henggeler 1996)"(s. 17). I originalen står det: "These characteristics, summarized in Table 1, distinguish treatment programs delivered in family preservation model from traditional mental health and juvenile justice services." (s. 6). Det at "tradisjonelle tjenester" inneholder innsatser fra barnevern, psykiatri og fra judisielt hold, blir eksplisitt nevnt i originalen, men utelatt av Ogden.

Tjenesteelement	Tradisjonelle tjenester	Familiebevaring
<i>Behandlingssted</i>	Poliklinisk, barne- og ungdomshjem eller sykehus	Hjemmemiljøet (hjem, skole, nabolag, nærmiljø)
<i>Behandlingsmodalitet</i>	Individuell terapi Gruppeterapi Medisinering	Totalomsorg
<i>Tjenesteyter</i>	Individuell terapeut Tverrfaglig team	Generalistteam
<i>Forholdstall personal og klienter</i>	Variierende	1:4-6
<i>Personalets tilgjengelighet</i>	Åpningstider (poliklinikk) og varierende i institusjoner	Team tilgjengelig 24 timer, 7 dager i uken

<i>Kontaktfrekvens</i>	Ukentlig eller sjeldnere (poliklinisk) og varierende i institusjoner	Daglig i de fleste sakene
<i>Familiekontakt</i>	Av og til	Daglig i de fleste sakene
<i>Behandlingsresultat</i>	Klientens og familiens ansvar	Personalets ansvar
<i>Forventninger til resultater</i>	Gradvis forandring	Umiddelbar maksimal innsats av personale og familie for å nå mål

Det er mulig at ved å kalle denne tabellen for en ”oversikt”, stilles det mindre strenge krav enn ved å kalle den en tabell. Siden det henvises til Henggeler 1996 og siden den ligner på tabellen, er det ”noe rart” at overskriften fra originalen ikke er med.

Ellers består denne oversikten av 9 forhold som blir sammenlignet, mens det er 10 i den opprinnelige tabellen. I originalen er det en karakteristikk eller en tjenestebeskrivelse, ”Case Management” som jeg har oversatt med ”Hvem er ansvarlig?” (Den står nest sist i originalen). I den norske versjonen, er denne delen utelatt, uvisst av hvilken grunn. Etter som jeg forstår dette poenget, framheves en forskjell mellom disse to former for tjenester. MST blir beskrevet med totalansvar, mens ansvaret innenfor tradisjonelle tjenester er fragmentert. For å få med det poenget, må *originalen* nærleses og det skulle vel være unødvendig. Hovedinntrykket jeg formidlet under 3.1.6, at oversikten demonstrerer under flere punkter, at de største forskjellene finnes *innen* tradisjonelle tjenester og heller ikke her er det tematisert og problematisert. I tillegg er det deler av innholdet i den opprinnelige tabellen som ikke er tatt med like detaljert som i originalen. En av de mest i øynefallende forskjellene mellom tradisjonelle tjenester og familiebevaring var i første linje på pkt. 4, ”Forholdstall personal og klienter”. I originalen står det 1:60-100 (poliklinisk) som blir kontrastert med 1:4-6 som en karakteristikk av familiebevaring-MST. Det ga en synlig og tydelig forskjell, denne forskjellen er fjernet i den norske versjonen. Det som står er ”varierende” og da er både poliklinisk og døgnplasseringer slått sammen. Nok en gang er Terje Ogden ikke tro mot originalen.

Innholdet under ”Kontaktfrekvens” er også annerledes enn originalen. Der står det ”Ukentlig eller to ganger i uken (poliklinisk)” og ”Stor variasjon for døgnpasienter.” I den norske varianten blir det til ”Ukentlig eller sjeldnere (poliklinisk) og varierende i institusjoner.”

I siste rubrikk, angående forventninger til resultater, står det under familiebevaring:

”Immediate, maximum effort by staff and family to attain goals.” I Ogdens oversettelse blir det til: “Umiddelbar maksimal innsats av personale og familie for å nå mål.” Noen ganger er et komma nok til å endre betydningen av en setning. I den amerikanske teksten blir to forhold sidestilt: umiddelbar *og* maksimal innsats, med andre ord, en får mulighet til å tenke seg om *før* innsatsen kommer. Ved at Ogden fjerner kommaet, blir den maksimale innsatsen redusert siden den *samtidig* skal være umiddelbar.

Påpekningene av disse ”uregelmessighetene” er muligens ikke denne oppgavens mest sentrale poeng, men det kan tas som en pekepinn på at Ogden tidvis forholder seg ganske fritt til deler av innholdet i det skriftlige materialet og følgelig til deler av denne modellen, mens han andre ganger framstår som en metodefundamentalist. Skiftningene er ikke like lette å følge med i. Hovedinntrykket denne oversikten gir er at MST-innsatsen er omfattende, totaliserende, at den rette hjelpen finnes døgnet rundt og prompte. Oppfatningene av tradisjonelle innsatser er at de er omtrentlige, uberegnelige og fomlete. Den fungerer med andre ord ved første øyekast som en god reklameplakat.

3.2.6. Kort oppsummering av Ogden-teksten

Denne artikkelen er en selgende tekst. Den er i sin form like refererende eller rettere demonstrerende som originalen og da til forskjell fra å være argumenterende, dvs at innholdet i argumentene blir drivkraften.

Her er MST nevnt 39 ganger, mens multisystemisk terapi blir nevnt 19. Bruken av ensidige vitenskapelige signalord forekommer også her en del ganger, ”gode dokumenterte resultater”, ”empiriske årsaksmodeller”, s 16, ”korrelatene og årsakene”, ”effektstudier”, ”kontrollerte evalueringstudier s 20, ”kontrollerte evalueringstudier”, s. 23. Ellers er det også her, på s. 22, en interessant ”smør på flesk” beskrivelse, ”velkontrollerte evalueringstudier”. Jeg gikk ut i fra at innen denne tradisjonen var skillet om det var ”kontrollert” eller ikke og vet ikke hva type ”mer-verdi” ”vel”kontrollerte skulle gi. Men det er vel en direkte oversettelse av ”rigorous, controlled evaluation”, side 3 i originalen, også den en kreativ språklig nyhet, men uten innholdsmessig substans.

Terje Ogden formidler ukritisk videre et budskap som bygger videre på Henggelers konstruerte motsetning mellom MST og noen rådende behandlingsmodeller, der amerikansk strafferettspleie er godt representert . Dernest blir de rådende innsatser stemplet som ensidig

klandrende overfor foreldrene mens MST bidrar med positive og optimistisk syn på foreldrene. Dette er en konstruert virkelighet som få vil kjenne seg igjen i Norge i 1998. Han konstruerer ”stråmenn”, for å holde meg i Arne Næss’ terminologi, siden fagmiljø i nærkontakt med denne målgruppen neppe vil kjenne seg igjen.

Også denne teksten er monologisk i både form og innhold, den inviterer i liten grad til faglig diskusjon og de få ansatsene til dialog, glir fort over og ender med at MST er løsningen og ved en kvalitetssikret og tro overføring av originalen, vil også atferdsungdom og deres familier i Norge kunne hjelpes mest effektivt hjemme og sitt nærmiljø.

Det er slående at Ogden har få referanser til norske forhold. Den ene er rapporten skrevet av Elisabet E. Storvoll: *Barn og unge med alvorlige atferdsvansker: Hvem er de, og hvilken hjelp blir de tilbudt?* (Storvoll 1997). Dette var en rapport, et bestillingsverk, som ble skrevet for å bli lagt fram på atferdskonferansen og var et resultat av ”3 månedersverk”, som det står i forordet. En annen referanse til norske forhold er NOU-en fra 1985 som dreier seg om Buskerudprosjektet. Det er gjennomført en del kvalitativ evalueringsforskning i Norge, men siden de ikke innfrir de strengeste naturligviteskapelige krav, faller de utenfor her.

3.3. Møte med MST: Stort og helhetlig ansvar

3.3.1. Kort beskrivelse

Artikkelen stod i EMBLA, nr. 8 i 2000 og dekker til sammen 5 sider. Selve teksten utgjør 84 spalte-cm. Et bilde dekker 1 1/3 side, motivet er en ungdom i fart som prøver å holde balansen og hoppe fra en vadestein til en annen. Det er mulig å telle i alle fall 42 vadesteiner ”rett til havs”. Ellers er det 3 andre og mer beskjedne bilder, ett med to av amerikanerne som har vært sentrale i undervisningen og overføring av MST -modellen til Norge, ett av noen av de norske deltakerne i en pause i løpet av deres første undervisningsdag i South Carolina og ett av MST hovedkvarter, ”Boone Plantation” som er et kjent filmmotiv fra den amerikanske borger krigen. Selve teksten er delt opp i noen avsnitt og etter en innledning med følgende avsnittsoverskrifter/inndelinger: ”Hjelp familien”, ”Bilselger”, ”System i stedet for følelser” og til slutt ”Utbrenthet”.

Artikkelen er skrevet av Mia Paulsen, en journalist i sosialarbeidernes fagtidskrift og er følgelig skrevet med en annen og tydeligere distanse enn de to andre tekstene. Det bærer den også tydelig preg av. Kravene til vitenskapelighet eller en vitenskapelig innpakning, som de to foregående tekstene forsøkte å representere, er lite synlig i denne teksten.

3.3.2. Angående språk og bilselger som metafor

For det første fremstår forfatteren som naiv når hun skriver: "(...) har Marshall Swenson oss i sin hule hånd. Både det grå håret og kroppen hans er stort, og han snakker intenst og flytende – uten manus. Språket er enkelt og nesten kjemisk fritt for terminologi, og anekdotene sitter løst"(s. 2). Tidligere kommenterte jeg utfordringene med å oversette fra et språk til et annet, og at samme term, kan ha vidt forskjellige konnotasjoner. Ikke her, høres det ut til. Hva er tegn på at et språk er enkelt og kjemisk fritt for terminologi? Ikke lett, og det trenger ikke være sant en gang. Men først det at foredragsholderen blir berømmet for å snakke intenst, flytende og uten manus. Det skulle vel bare mangle, øving gjør vel mester her også og det kan minne om den måten Bauman beskriver forskjeller mellom de verbale salgstrykkene på det meksikanske markedet.

I kapitlet "What shall we give you?": Calibrations of genres in a Mexican Market" får Bauman fram noen poeng som kan være til hjelp i analysen av denne teksten:

The literary and other attractions of market language point up the expressive availability of language for the intensification of experience and the enhancement (...) of other verbal performers as well, such as religious preachers and political orators who are drawn to markets to work the crowds.(Bauman:58).

Noe seinere i samme kapitel (s 66) skriver han om forholdet mellom selger og en potensiell kunde. Leseren eller tilhøreren i dette tilfellet, blir tatt med som en viktig medspiller i logikken og kan tilsynelatende trekke "egne" og "selvstendige" konklusjoner. Mens foredragsholderens påvirkning ligger i bakgrunnen og er skjult. Leseren blir tatt med på et logisk resonnement og blir stolt når "ligningen" går opp. Alternativene blir i liten grad tematisert, for eksempel at det skulle kunne være sosialfaglig uenighet. Ett mulig eksempel på dette siste er at i MST blir selvbestemmelse løftet fram som en sentral og viktig verdi. Den ligner på "brukermedvirkning" som vi her til lands har med som viktig, i alle fall som honnørord.

I denne artikkelen blir eksempler på hvordan tydelig motstand mot å snakke med en MST terapeut blir neglisjert ved at MST terapeuten etter mange andre og mislykkede forsøk, utga seg for å være et pizzabud. Døren ble åpnet og terapeuten var innenfor. Dette er effektivt,

men hva med etikken og hva skjedde med brukermedvirkning og selvbestemmelse? Finnes det grenser som må respekteres?

Men så tilbake til språket og til at Swansons språk ”var enkelt nesten kjemisk fritt for terminologi”. Vi har utelukkende ett morsmål. Andre språk blir tilegnet på andre og mindre grunnleggende måter. De utfordringene dette medfører er i liten grad og sjelden tematisert. Ett hederlig unntak var i form av et kort innlegg i Aftenposten høsten 2007 av professor i statsvitenskap, Bernt Hagtvedt. Overskriften slår an tonen: *Good that we have oil to fall back on.*

“SPRÅKLIG FENGSEL. Mon tro om ikke det er første gang at en nasjon med åpne øyne begår kulturell harakiri. Det skjer nå: Færre og færre nordmenn mestrer noe annet enn et nokså tynt engelsk. VI ER NÅ INNE i en fase av norsk historie hvor vi kommuniserer med omverdenen på et kaudervelsk engelsk, Norwenglish. Et alvorlig trekk ved denne nasjonens selvtilfredshet er illusjonen av at vi snakker engelsk. Å høre nordmenn baske seg trette i et engelsk som henger som tunge laser rundt anklene, er ikke skjønt. Godt at briter og amerikanere er så høflige. (Bernt Hagtvedt 2007)

Dersom Hagtvedt treffer noe sentralt, fører det dels til at vi som ikke har engelsk som morsmål, anstrenger oss for å forstå ordene som blir brukt og tidvis ”sjanser” på noen av dem. Dette fører igjen til at utdypende avklaringer av nyanser ved ord i liten grad blir tematisert. Den som får opplæring i et annet språk enn sitt morsmål, gitt av en på sitt, vil lett havne i en underlegen posisjon og som vanskelig kan kompenseres fullt ut.

Lyssignalene i en bil, dvs blinklys etc, er måter å kommunisere på, men nyanser forsvinner lett. Men en nødvendig forutsetning er å være klar over utfordringene og begrensningene. Innholdet i denne teksten framstår like lite dialogisk som de andre tekstene her. MST har dokumenterte løsninger, men går ikke av veien for å også la seg inspirere av bilselgeres pågående eller innpåslitne salgsmetoder.

4. Avslutning

Det er 10 år siden jeg leste den amerikanske teksten for første gang og jeg husker godt at den gjorde et solid inntrykk, det var noe med form og innhold som utfylte hverandre.

Det som kan leses som en kort og spennende innføring i en annerledes måte å jobbe på, har endret seg ved nærlesing. Ved å fokusere på noen ganske få og små biter av disse korte tekstene, endret dette måten jeg leser tekster på og *hva* jeg ser i dem nå: En tekst har ikke kontroll over leseren. Den samme teksten forblir ikke den lik over tid, heller ikke med samme leser. Dette sentrale poenget er i tråd med Gadammers utlegging av hermeneutikk og Heraklits

påpeking av at vi ikke stiger ned i samme elv to ganger. Disse tekstene framstår som makttekster (Berge 2003). Dette blir tydelig ved å følge genredialogene og intertekstualiteten mellom dem.

4.1. En unorsk introduksjon av en modell

Jeg brukte forslag til ny sosialloven og NOU-en fra 1985 som eksempel på en vanlig måte å foreslå og å gjennomføre omfattende endringer. Mye er sagt og skrevet av andre om innholdet i akkurat *den* prosessen (Andenæs og Hjelmdal 1987). Introduksjonen av MST på Atferdskonferansen er et klart brudd med den norske tradisjonen. Denne måten kan kontrasteres med at omfattende forberedelser i forkant av konferansen i liten grad var kjent utenfor en indre krets. Konferansen blir å ligne med et release-party. MST blir presentert ”med brask og bram” som både nytt og mer effektiv - til forskjell fra ”alt det som enten beviselig ikke virker”. Eller som gir inntrykk av å virke på måter som vitenskapelig ikke holder mål og ikke bør tillegges vekt. Følgelig bør denne type innsatser ikke benyttes overfor denne krevende målgruppen. På rekordtid er MST blitt en del av tiltaksapparatet barnevernet benytter seg av - til forebygging for allerede virksomme innsatser, også lokalt for å begrense plassering utenfor hjemmet. Dette skjedde uten grundig eller offentlig diskusjon.

På et seminar som Organisasjonen for Privat Barnevern arrangerte våren 2006, forsvarte [avdelingsavdelings](#) direktør Marit Gjørum i Bufdir, den statlige satsingen blant annet på MST ved å si at denne tunge satsingen ”kommer til å ta oss spennende steder vi ikke har vært før!”. Det er mulig det, men det hadde vel vært mer ”typisk norsk” å ha en diskusjon i forkant der det ble bestemt *hvorfor* og eventuelt *hvordan* vi skulle dra dit.

Denne lanseringen bærer tydelig preg av suksessrike og ”hemmelige kampanjer” som Edward Bernays har utformet: Gjøre et grundig forarbeid, unngå en åpen og faglig diskusjon, (unngå dialog), gjenta noen få funn, bruke i øynefallende karakteristikk med symbolsk kraft og tyngde, forme ord som kjennetegner det en forfekter med positive konnotasjoner og alternativet med noen mindre flatterende ord, være utydelig på eller bland sammen hvilke nivå en opererer på (individ, nærmiljø eller samfunn), foreta en forenkling av virkeligheten i et - eller, (en dikotomi, eksemplifisert med prosentforskjeller mellom dem) og gjør bruk av etablerte forskningsinstitusjoner og etablerte eksperter som garantister for innholdet og som sannhetsvitner. Dette bare for å nevne noen råd fra Bernays, ”The Father of Spin” (Tye 2002:98-102, Hartelius 1999:53-57).

Tekstene formidler tydelige budskap, og det er muligens for mye forlangt å forvente nyanser i formidlingen og i overføringen av modellen til Norge. Det kan være av interesse å vite at Terje Ogden (en av de sentrale i arrangementet i Asker 1997) omtalte seg selv som *gudfaren* for blant annet MST i Norge (intervju Embla, 2000, nr. 4:19). Videre sa han at "Norge famlet i blinde før 1997" (seminar, Oslo høsten 2004). Terje Ogden tonet tidlig flagg noe disse utsagnene gir tydelige uttrykk for. Det inntrykket gjennomgangen av artikkelen ga blir her forsterket. Da er det lettere å se sammenhengen mellom MST-USA og MST-Norge.

4.2. Hvor ble samfunnet av eller faren for nivåfeilslutninger

Det er ikke alltid sånn at det som fortøner seg logisk på *ett* nivå, forblir logisk på et annet.

Det er i alle fall viktig å være klar over de forskjellige nivåene vi kan være på, eller forstå oss selv og andre i forhold til. For å spisse eller tydeliggjøre poenget her, det som kan være best for en enkeltperson, kan ha negative konsekvenser på et aggregert nivå. Eller motsatt; en fornuftig løsning på samfunnsnivå, kan gi mindre gunstige utslag på individnivå.

"There is an old Asian saying that goes something like this: "All individuals, in many respects, are a) like no other individuals, b) like some individuals, and c) like all other individuals." (Sue og Sue 2003:11). Dette får fram i alle fall tre nivå, det individuelle, gruppe og det universelle nivå og samtidig en påminnelse av hvor lett det kan være å blande og/eller mene at det å krysse disse nivåene ikke har noen negativ praktisk betydning.

Det er et dialektisk og dynamisk forhold mellom disse nivåene, noe Peter L. Berger og Thomas Luckman får fram i *The Social Construction of Reality* ved tredelingen: Society is a human product. Society is an objective reality. Man is a social product. (Berger og Luckmann 1966)

Denne gjennomgangen viser at det er problematisk å ta en modell fra et samfunnssystem og "planke det" i et annet, *uten* å foreta kulturelle oversettelser. Det kan være eksempel på en nivåfeilslutning med potensielt ødeleggende virkning på den sosiale infrastrukturen i mottakerlandet.

Tidlig i oppgaven, plasserte jeg meg i feltet og det er naturlig å gjøre dette tydeligere her. I tillegg til praktisk jobbing har jeg også vært opptatt av å holde meg oppdatert om utviklinger av forskjellige måter å jobbe med denne målgruppen på. Dette for å bli inspirert og "tvunget" til å se egne måter å jobbe på med andre briller. Inspirasjon og presentasjon av alternative

måter å jobbe på er viktig og blitt aktivt oppsøkt. De siste 30-40 årene har det vært mulig å følge forskjellige motebevegelser og også hvordan noen av dem er blitt spredt. Annerledes innsatser kan fungere som spennende inspirasjon innenfor og mellom land. Det vil føre for langt å gå detaljert inn på dette her, men etablering av kollektivene og Veksthuset i Norge er tydelige eksempler.

Utfordringen med å overføre en modell fra en kultur til en annen har jeg vært opptatt. Her er én av mine begrunnelser. I min iver etter å bli kjent med flere typer behandlingsinnsatser, kontaktet jeg Daytop, en stor behandlingsorganisasjon i USA. Jeg fikk audiens hos øverste leder, pater William O'Brian. Det var en samtale som forstyrret og har satt spor hos meg. Han var veldig opptatt av utfordringene med å overføre en modell fra en kultur til en annen. Daytop hadde besøk fra mange land og mange ble "helfrelste" og ønsket dels å få opplæring i metodene og ikke minst å bidra til at modellen raskt ble realisert i eget hjemland. Den måten de besvarte denne type henvendelse på var dels at de inviterte til langvarig hospitering i USA, for å sikre at modellen var forstått. Trinn to var at vedkommende dro hjem og brukte god tid på å undersøke nøye hvordan denne modellen kunne "oversettes" kulturelt. Det var en forutsetning å ha grundig lokalkunnskap til kulturen og språket som bare en "innfødt" var i besittelse av. Dette var tidkrevende. Da målet på dette trinnet var nådd, var kravet at vedkommende skulle komme tilbake til Daytop og presentere eller vise grundig hvordan modellen konkret kunne bli "oversatt" til den nye kulturelle konteksten. Det jeg husker fra denne samtalen var at det var langt fra nok å være "helfrelst". Lokalkunnskap om egen kultur og språk er viktig og ofte undervurdert. Tilsynelatende likheter mellom land eller kulturer kan ved nærmere undersøkelser vise ikke å stemme.

Dette betyr at det er viktig og nødvendig å bli inspirert av forskjellige måter å jobbe på og samtidig en påminnelse om at det er en sentral kulturell og språklig del som må taes på alvor. Aktiv jobbing for å sikre at det nye ikke kommer som et fremmedelement og eller til fortrenghet for virksomme lokale løsninger, er nødvendig. Dette var en ydmyk måte å spre ideer om innhold i virksomme modeller på og uten den sedvanlige aggressive markedsføringen som kan forbindes med "typisk" amerikansk franchise eller merkevarebygging. Denne forstyrrelsen førte til at jeg er blitt mer og mer opptatt av å fylle "død-vinkelen" i eget speil og i alle fall tematisere at tilsynelatende likheter nødvendigvis ikke trenger være det eller også at tilsynelatende ulikheter kan innholde større likeheter enn et overfladisk blikk viser.

I det materialet som er analysert her, er samfunnsnivået i liten grad tematisert. Nivåene som blir omtalt er individ, familie og nærmiljøet. Men finnes det også mer omfattende strukturelle forhold som kan være vesentlige? I Norge har vi tidvis diskusjoner om og eksempler på reell fattigdomsproblematikk som også får betydning eksempelvis for barnevernets innsatser. I MST-modellen savnes diskusjon om betydningen av forhold der både enkeltindivid og nærmiljøet er maktesløse.

4.3. Hva slags vitenskapelighet?

Denne gjennomgangen av MST materialet innfrir ikke sentrale kriterier som kan knyttes til vitenskapelighet der *mennesket* er i sentrum av oppmerksomheten, representert ved tidligere nevnte ”våpendragere” som Skjervheim, Habermas, Arendt, Popper, Bakhtin, Bourdieu, Gadamer og Ricoeur for å nevne noen. Felles for mange av dem er vektleggingen av at *det* en skal studere nærmere *må* få avgjørende betydning i forhold til metodevalg og undersøkelsesmåter. Det er stor forskjell på å undersøke det levende versus det ikke-levende, og videre er det også en vesens forskjell å studere et intensjonelt, det vil si et meningssøkende vesen, som mennesket, i forhold til andre levende vesener.

Ein av de viktigaste skilnadane mellom menneske og dyr er at mennesket har språk. (...) Det er språket som gjer at vi har ei sams verd; forstår vi ikkje språket til kvarandre, lever vi i kvar vår verd, utan anna enn overfladisk kontakt (Skjervheim 1957:1)

Gjennomgangen av tekstene viser en større lojalitet til noen sentrale metodekrav tatt fra naturvitenskapen enn lojaliteten overfor det som skal studere, det vil si, menings-søkende og -skapende menneske i samhandling med andre.

Hva MST legger i vitenskapelighet og hva som er kravet til holdbar evalueringsforskning tar mye plass i de to første tekstene. At det skulle være noen sentrale sider ved evalueringsforskningen, som *ikke* kan nåes ved gullstandard eller det kontrollerte forsøk, blir ikke tematisert. Inntrykket som blir formidlet er at hovedbegrensningen eller hindringene er forskningsmidlene og har ikke noe med forskningsdesign å gjøre.

”Donna Haraway kaller det for gudetrikket når en framstiller en virkelighetsoppfatning eller en livsform som den eneste mulige eller eneste godtatte. Hvis ordningen er gudgitt, er den evig og urokkelig. Å bruke gudetrikket vil altså si å unndra noe fra

diskusjon og forpliktelse. Der det finnes alternativer kan vi velge.”(Glomnes 2005: 102)

Å importere denne måten å drive vitenskap á la MST til Norge og late som om vi ikke har hatt solide grunnlagsdiskusjoner i Norge, og uten å argumentere seg gjennom en del av standard innvendingene er ikke en *vitenskapelig* ambisjon verdi. Men det forutsetter at *det* var målet, å bidra med forskning for møysommelig å legge stein på stein i en kumulativ bestrebelse på å forstå mer om måter å løse utfordringene i kontakt med ungdommer med atferdsproblemer, familien og samfunnet i stort. Man hopper bukk over den prosessen som bidrar til legitimering. Innføring av en såkalt banebrytende metode er i seg selv en stor operasjon som i det lange løp vil stå å seg best når det tematiseres åpent.

Den fruktbare tredelingen av vitenskapene i natur-, ånds og sosialvitenskaper som Habermas har foretatt, er sentral i denne oppgaven. Den kan virke teoritung og praksisfjern. Jeg synes at den norske professoren i sosialmedisin Tom Andersen anskueliggjør denne tredelingen på en god måte. Han evnet å gi tre-delningen en annerledes og fornyet mening og relevans.² Se tabell nedenfor.

Han innledet med å legge vekt på det sentrale i hvordan mennesket betrakter virkeligheten, hvilke beskrivelser vil være passende av denne virkeligheten og hva skjer i prosessen fra vi møter virkeligheten og til beskrivelsen foreligger. Og ikke minst en påminnelse av språkets makt og språket som ”forhekser”. Noen momenter i hans tredeling:

Non Living + Visible Ikke levende + synlig	Living + Visible Levende + synlig	Living + Invisible Levende + usynlig
Stein - fjell	Mennesker - dyr	Ensomhet – smerte - glede
Skjelettet i hånden	Hånden	Håndtrykket
Forklarer hva det er	Forklarer hva det kan være	Vet ikke hva det er
Teller tall og substantiver	Beskriver det vi ser	Beskrivelser, metaforer, følelser, erfaringer i kroppen, bevegelse,

Dette er en påminnelse og en oppsummering av at den naturvitenskapelige tilnærmingen har noen sterke begrensninger utover forklaringer innen den *ikke levende og synlige del av* virkeligheten og at vitenskap konstitueres annerledes innen ånds- og samfunnsvitenskapene.

² Tom Andersen var en av de få internasjonalt anerkjente norske familieterapeuter. Han rakk ikke å skrive disse tankene ned, eller publisere dem før han døde for et år siden, men han presenterte dem bl. a. på en Nordisk familiekonferanse i Helsingør våren 2005.

Disse er ikke mindre utviklet, men avpasser eller ta hensyn til at det dreier seg om et andre måter å samle forståelse på, en forståelse som stadig er underveis.

Denne nærlesingen får også fram hva som *ikke* står i teksten, men som følger med på lasset: at modellen er individualistisk, monologisk, atferdsproblemer utvikles og løses lokalt, innsatsen er manualbasert og skal klare å begrense omfattende atferdsproblemer på begrenset tid, ytrestyrt, hovedansvaret for videre framgang har familien, strukturelle forklaringer er ikke tematisert, kulturimperialistisk, markedsorientert og den formidler ikke et samfunnsnivå. Modellen beskrives som kontekstuavhengig. Den er utviklet i et 2/3 samfunn langt fra en utviklet og fungerende skandinavisk velferdsstat. Og den kan bidra til en raskere nedbygging eller nedrustning av denne velferdsstaten.

I Norge har det i lang tid har det vært press på å redusere offentlige utgifter som vil kunne gå på den sosiale og helsemessige infrastrukturen løs. Offentlig administrasjon har fra 1980-tallet blitt inspirert av New Public Management filosofien - igjen. Videre skjer store endringer av og innen offentlig tjenesteyting, uten åpne og demokratiske diskusjoner, men ad administrativ vei. Effektivitet og evidens er dagens mantra eller godtatte symboler.

Tidligere var det lite kontroversielt at innsatsene skulle være kunnskapsbasert. I lang tid var den erfaringsbaserte og den ikke lett målbare også en del av kunnskapsmangfoldet innen barnevernet. Men innholdet i kunnskapsbegrepet dreier seg mer og mer i evidensbasert retning.

”Om ein fylgjer spora etter omgrepet ”evidensbasert behandling” og den tenkninga synest å kvile på, er det ikkje *vitskap som kritisk gransking av praksis* som er problematisk, men tanken om ein *vitskapleg praksis*, at vitskapen skal konstruere *kva* praksis som skal kunne gjelde. (Ekeland 1999:1036 -37)

Konsekvensene av denne ensidige vektleggingen av evidens har vidtrekkende følger.

Den evidensbaserte bølga representer difor noko nytt, og det nye er ikkje empirisk forskning på praksis, det har ein halde på med på seriøst vis i snart femti år. Det nye er *empirisk kontroll av praksis* (min utheving), ein intensivert empirisme med prediktorforskning i framsetet. Den teoretiske og vitskapsteoretiske debatten) har hamna i bagasjerommet om den i det heile teke er med. (Ekeland 1999:1039)

*”Når det vesentlige ikke lar seg måle, blir det som lar seg måle vesentlig”.*³ Umerkelig fra år til år, men retningen er tydelig og uten store protester til nå. Telling blir tillagt størst vekk og da på bekostning av fortelling. En kombinasjon av disse er mulig.

Bourdieu skriver at: ”Symbolsk makt er denne usynlige makten som bare kan utøves med delaktighet av de som ikke vet at de ligger under for den, eller endatil ikke vet at de utøver den.” (Bourdieu: 38). En begynnelse er å avsløre brister i tilsynelatende sammenhengende, ”effektive”, evidensbasert og logiske resonnement. Dette er vanskelig, og det kan være at Habermas overvurderer kraften i de bedre argumenter og at Bourdieu var mer edruelig i beskrivelsene av hva som skal til. Globaliseringen har i lang tid underminert nasjonalstaten og følgelig er avsløring av doxiske forestillinger på *det* nivået for lavt til å bidra med ”å gjøre en forskjell som gjør en forskjell”.

Denne studiens problemstilling er hva som preger MST-modellens retorikk som den framstår i den amerikanske presentasjonsbrosjyren fra 1996 og videre hva som preger oversettelsen eller overføringen av modellen til den norske kontekst. Ved å gå inn i språket i tekstene har det vært mulig å finne ut av hvilke *virkemidler* som blir tatt i bruk for å overbevise, hvilke elementer vektlegges og marginaliseres. ”Grensene mellom å overtale, overtale, manipulere eller drive propaganda kan vere uklare.” (von der Lippe 2001:30).

Det som startet som en forholdsvis oversiktelig oppgave, å finne fram til genre, genre-dialog og intertekstualitet mellom noen få tekster, har vokst. Analysen har vist at det ikke er tilstrekkelig å avgrense analysen til et forhold mellom genre vitenskap og reklame. Utviklingen av PR-bransjen har vist effektive, skjulte og følgelig umerkelige måter å manipulere masser på. Dens vektlegging av å unngå argumentasjon, spille på følelser og ha som mål å kreere image (symbol) som blir oppfattet umiddelbart har satt spor. Når det er oppnådd, viser det seg at forandringer eller korrigeringer er resistente mot logisk argumentasjon og korrigeringer enn denne forfatteren i sin naivitet var klar over.

På den andre sida dreier det seg like mykje om ein kamp om marknaden, og då er etikken ”evidensbasert” den nye varedeklarasjonen. *Men det er ikkje utan vidare gitt at ein betre legitimert praksis også er ein betre praksis.* (Ekeland 1999:1039)

³ Tor-Johan Ekeland, 04.06.07, foredrag holdt på R-bup i Oslo: ”Profesjonell autonomi og struktureringar i helse- og sosialsektoren”.

Ved entydig å fokusere på språkbruken har det vært mulig å avdekke forskyvninger som *uten* denne type nærlesing lettere ville ha forblitt skjult. Jeg mener at noe av forklaringen på at MST så raskt kom til Norge -som en planlagt tsunami- har med språk og presentasjonsform å gjøre.

”Den lingvistiske vendingen gjorde som sagt lingvistikken til modellvitenskap. Begrep og tenkemåter fra lingvistik, særlig strukturalismen, viste hvordan alle slags aktiviteter kan leses. Med den pragmatiske vendingen snur perspektivet. Alle tekster er handlinger. Å snakke og å skrive er aktiviteter, de er våre livsformer. Kombinasjonen av disse perspektivene ivaretar spenningen mellom det som ligger fast og det som alltid er i bevegelse. Et ord betyr ikke alltid det samme, men det kan heller ikke bety hva som helst. I det konkrete, i samværet, historien og kulturen holder språket opp løftet om mening og kontakt. Oppløsingen av en fast og endelig mening gjør mening til noe som alltid er i ferd med å bli. ... Forestillingen om det hele, det perfekte, entydige og målbare, fører oss bort fra den levende flertydigheten, skjelvingen i øyeblikket hvor mening står på spill fordi den er kontakt. Uerstattelig, til stede.” (Glomnes: 141-142)

Kilder

Multisystemic Therapy Using Home-Based Services: A Clinically Effective and Cost Effective Strategy for Treating Serious Clinical Problems in Youth. October, 1996. *Family Services Resaerch Center, Charleston, South Carolina, USA. 14 pages*

Ogden, Terje 1998. Multisystemisk terapi. *Spesialpedagogikk, nr 5:16-24.*

Paulsen, Mia 2000. Møte med MST: Stort og helhetlig ansvar. *Embla. Fagtidsskrift for barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere, nr 8:2-6.*

Litteratur

Andenæs, Kristian og Ole K. Hjemdal. 1987. *Høringsuttalelser til ny sosiallov. En kvantitativ undersøkelse.* Oslo: Institutt for retts sosiologi.

Arendt, Hannah. 1958. *The Human Condition.* Chicago: The University of Chicago Press.

Arendt, Hannah. [1963] 1965. *Eichman i Jerusalem. En beretning om det ondes banalitet.* Oslo: Pax Forlag A/S.

Arendt, Hannah. 1996. *Vita activa. Det virksomme liv.* Oversatt av Christian Janss. Oslo: Pax Forlag A/S.

Arendt, Hannah. 1971. Lying in Politics: Reflections on The Pentagon Papers. *The New York Review of Books*, Volume 17, Number 8, November 18, 1971.
http://www.nybooks.com/articles/article-preview?article_id=10375 (lasted ned 14.11.2007).

Bauman, Richard. 2004. *A World of Others' Words. Cross-Cultural Perspectives on Intertextuality.* Oxford: Blackwell Publishing.

Bejerot, Nils. 1981. *Missbruk och missförstånd.* Stockholm, Ordfront.

Bejerot, Nils. 1984. *Missbruk och motåtgärder.* Stockholm, Ordfrontförlag.

Berge, Kjell Lars. 2003. "Hvor er makten i teksten?". I Kjell Lars Berge, Siri Meyer og Tom Are Trippestad (red). *Maktens tekster.* Oslo: Gyldendal akademisk.

Berger, Peter L. og Thomas Luckman. 1966. *The Social Construction of Reality. A treatise in the Sociology of Knowledge.* Harmondsworth, Middlesex: Penguin Books Ltd.

Bernays, Edward. L. 1928. *Propaganda.* New York: Horace Liveright.

Bernays, Edward L. 1934. *Crystallizing Public Opinion.* New York: Liveright Publishing Corporation.

Blakar, Rolf Mikkel. [1973] 1996. *Språk er makt.* Oslo: Pax Forlag.

Blakar, Rolf Mikkel. 1997. Kvalitetssikring av maktspråket, *Embla. Fagtidsskrift for*

barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere, nr 2, s.23-24.

Biedermann, Hans 1992. *Symbolleksikon*. Oslo: J.W.Cappelen Forlag a.s.

Bourdieu, Pierre og Loïc J. D. Wacquant 1995. *Den kritiske ettertanke. Grunnlag for samfunnsanalyse*. Oslo: Det Norske Samlaget.

Bourdieu, Pierre. 1996. *Symbolisk makt*. Oslo: Pax Forlag.

Eco, Umberto. 1984. *The Role of the Reader, Explorations in the semiotics of Texts*. Bloomington: Indiana University Press.

Ekeland, Tor-Johan. 1999 Evidensbasert behandling: kvalitetssikring eller instrumentalistisk mistak. *Tidsskrift for norsk psykologforening* 36:1036-1038.

Ekeland, Tor-Johan. 2004 *Autonomi og evidensbasert praksis. arbeidsnotat nr. 6*. Oslo: Senter for profesjonsstudier, Høgskolen i Oslo.

Ekeli, Britt-Vigdis. 2002. *Evidensbasert praksis. Snublestein i arbeidet for bedre kvalitet i helsetjenesten?* Høgskolen i Tromsø: Eureka Forlag.

Engebretsen, Eivind. 2006. *Barnevernet som tekst - Nærlesning av 15 utvalgte journaler fra 1950- og 1980-tallet*. Oslo: Det humanistiske fakultet, Universitet i Oslo, Unipub.

Ewen, Stuart, 1999, PR: Corporate Spin & Propaganda. Stuart Ewen interviewed by David Barsamian. First aired on David Barsamian's *Alternativ Radio* in April.
http://subsol.c3.hu/subsol_2/contributors3/ewentext.html (lastet ned 21.03.08).

Glomnes, Eli. 2005. *Alt jeg kan si: språk, virkelighet og subjektets stemme*. Oslo: Landslaget for norskundervisning, Cappelen akademiske forlag.

Gulddal, Jesper og Møller, Martin. 1999. *Hermeneutikk – en antologi om forståelse*. København: Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag A.S.

Habermas, Jürgen. 1969. *Vitenskap som ideologi*. Oslo: Gyldendals Studiefakler.

Habermas, Jürgen. 1971. *Borgerlig offentlighet*. Oslo: Gyldendals Studiefakler.

Hagtvedt, Bengt. 2007. Good that we have oil to fall back on. *Aftenposten* 1.10.

Hall, Christopher. 1997. *Social Work as Narrative: storytelling and persuasion in professional texts*. Aldershot: Ashgate.

Hartelius, Jonas. 1999. *Etikk för opinions ingenjörer*. Stockholm: Bokförlaget Fischer & Co.

Helland, Håvard og Tormod Øia. [2000] 2006. *Forebyggende ungdomsarbeid*. Bergen: Fagbokforlaget.

Huff, Darrell. 1954. *How to Lie with Statistics*. New York: W.W. Norton & Company.

- Huff, Darrell. 1972. *Hvordan lyve med statistikk*. Oslo: J.W. Cappelen Forlag a.s.
- Kvale, Steinar 1997. *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Ad Notam Gyldendal AS.
- Lippe, Berit von der. 1999. *Metaforens potens*. Oslo: Forlaget Oktober a.s.
- Lippe, Berit von der. 2001. *Reklame i grenselaus knoppskyting. Kritiske analysar av medietekstar*. Oslo: Det Norske Samlaget.
- Lakoff, George og Mark Johnson. 2003. *Hverdagslivets metaforer. Fornuft, følelser og menneskehjernen*. Oslo: Pax Forlag A/S.
- MacNulty Kirk W. 2006. *Frimureriet – historie, ritualer og mysterier*. Oslo. Orion Forlag a.s.
- Marthinsen, Edgar. 2003. Introduksjon til debatten om evidensbasert forskning og praksis. *Fordrag holdt ved 10 samling for barnevernets utviklingssentra i Norge, Holmen august*.
- Marthinsen, Edgar. 2004. "Evidensbasert" – praksis og ideologi" i *Nordisk sosialarbeid, Tidsskrift for sosialarbeidere i Norden, nr. 4, Universitetsforlaget*.
- Martinsen, Kari. 2005. *Samtalen, skjønnnet og evidensen*. Oslo: Akribe a.s.
- Næss, Arne. 1961. *En del elementær logiske emner*. Oslo-Bergen: Universitetsforlaget.
- Paulsen, Mia. 2000. "Alt til sin tid.", Intervju med Terje Ogden. *Embla. Fagtidsskrift for barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere*, nr 4:16-20.
- Popper, Karl. 1976. *Unending Quest. An intellectual autobiography*. Glasgow: Fontana/Collons.
- Ravndal, Edle. 2005. Drug Treatment in 2004 – Evidence Based Research or Qualified Beliefs? In: *Evidence Based Practice? Challenges in Substance Abuse Treatment*, NAD-publikasjon nr. 47, 2005, 47-54.
- Ritzer, George. 2008. *The McDonaldisation of Society 5*. London: Pine Forge Press. An Imprint of Sage Publications, Inc.
- Roksvold, Thore. 1989. *Retorikk for journalister*. Oslo:Cappelen.
- Rønnestad, Michael Helge. 2008. Evidensbasert praksis i psykologi. *Tidsskrift for norsk psykologforening* 45:444-454.
- Selfors, Stein Erik. 2000. *Reklamens fag og vesen*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Skirbekk, Gunnar og Gilje, Nils. 2000. *Filosofihistorie*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Skjervheim, Hans. 1957. *Deltakar og tilskodar*. Oslo: Universitet i Oslo – Institutt for sosiologi, stensilserie, september. 16 s.

- Skjervheim, Hans. 1968. *Det liberale dilemma og andre Essays*. Oslo: Johan Grundt Tanum.
- Skjervheim, Hans. 1972. Det instrumentalistiske mistaket. s.45-52. Nina Mediaas (et. al.) (red) *Etablert pedagogikk-makt eller avmakt?: Kritiske artikler om enretting av norsk pedagogikk*. Oslo:Gyldendal.
- Skjervheim, Hans. 1974. *Objektivismen og studie av mennesket*. Oslo:Gyldendal Norsk Forlag.
- Slagstad, Rune.(red.) 1976. *Positivism, dialektikk, materialisme. Den norske debatten om samfunnsvitenskapelig teori*. Oslo, Bergen, Tromsø: Universitetsforlaget.
- Slaattelid, Hermund (red). 1997. *Regime under kritikk. Hans Skjervheim i norsk filosofi*. Oslo: Aschehoug.
- Storvoll, Elisabet. 1997. *Barn og unge med alvorlige atferdsvansker: Hvem er de, og hvilken hjelp blir de tilbudt?* Oslo: NOVA rapport 21.
- Sue, Derald Wing og David Sue 2003. *Counseling the Culturally Diverse. Theory and Practice*. New York: John Wiley&Sons, Inc.
- Sundbø, Svein. 2002. *Hans Skjervheim. En kronologisk bibliografi over forfatterskapet 1948-2002*. Oslo: Nasjonalbibliotekets bibliografier; 6.
- Sørbo, Jan Inge. 2002. *Hans Skjervheim – ein intellektuell biograf*. Oslo: Det Norske Samlaget.
- Toffler, Alvin. 1971. *Future Shock*. London: Bantam Books.
- Tye, Larry.2002. *The Father of Spin. Edward L. Bernays and the Birth of Public Relations*. New York: Holt Paperbacks, Henry Holt and Company, LLC.
- Vetlesen, Arne Johan og Jan-Olav Henriksen. 2003. Moralsk verdi blir privat, økonomisk verdi blir herre. *Aftenposten* 17.8.
- Vindheim, Jan Bojer. 1990. *Vestens mysterier*. Oslo: Ex Libris Forlag a.s.
- Young-Bruehl, Elisabeth. 2006. *Why Arendt Matters*. London: Yale University Press.
- Young, Neil. 1979. *My, my, hey, hey, (out of the Blue)* fra cd'en Rust Never Sleeps.
- NOU 1985:18. *Lov om sosiale tjenester m.v.* Sosialdepartementet.